

Mas tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Postni urad Celovec 2 - Verlagspostamt Klagenfurt 2

Lhaja v Celovcu - Erscheinungsort Klagenfurt

LETNIK XVI./STEVILKA 12

CELOVEC, DNE 19. MARCA 1964

CENA 2.— SILINGA

Pomirjenje na Cipru

Bistvo ciprske krize je preprosto. Na tem gospodarsko in vojaško malo pomembnem otoku brez prirodnih bogastev živi okoli pol milijona ljudi, kakih 400.000 pripada grški narodnosti, okoli 100.000 pa turški. Obe narodnosti se sovražita že stoletja, ne morda radi lokalnih prepričanj, ampak radi žalostne zgodovine, ki prepleta že od nekdanjih odnosov med Turki in Grki. Minilo je že skoraj 150 let, odkar so se Grki osvobodili turške nadvlade, toda tistih časov še danes ne morejo pozabiti. Spomine nanje so jim znova poživilo boji med obema narodoma po prvi svetovni vojni, ki je pregnala Grke iz Male Azije. Pognala je v pravem smislu besede, kajti nekaj sto tisoč se jih je moralo izseliti iz Male Azije na grško stran. Seveda so tudi Turki morali zapustiti kraje, ki so sedaj pod grško politično kontrolo. Da spomine ne obledijo, gledajo Turki zmeraj na usodo tistih Turkov, ki morajo živeti v vzhodnem delu grškega kraljestva, ne daleč od Carigrada. Usoda ni ravno lepa in prikupljiva, toda svet le malo ve zanje, ni še namreč dala povoda za mednarodne napetosti. Seveda so tudi Grki prepričani, da so Turki samo navidezno njihovi prijatelji, da pa jim v resnici nasprotujejo, kjerkoli se ponudi prilika.

Tako so odnosi med Grčijo in Turčijo že takrat zastupljali stike med ciprskimi Grki in Turki, ko je bil Ciper še angleška kolonija. Da bi bili odnosi še bolj neznanstvi, so se ciprski Grki oprijeli ideje, da njihov otok spada h Grčiji, česar se naravno ciprski Turki branijo z vsemi štirimi. Tak je bil položaj, ko so v prejšnjem desetletju ciprski Grki začeli z državljansko vojno proti angleški vojaški upravi. Državljanjska vojna se je končala s kompromisom, ki ni zadovoljil ne Grkov ne Turkov, pač pa kolikor toliko interese velikih držav, največ seveda Anglije.

Kompromis je bil torej že v začetku in v bistvu piškav. Grki niso dosegli združitve vsega otoka z Grčijo, Turki pa ne delitve otoka in pripojitve turškega dela k turški republiki. Z novo ciprsko državo ni bil torej nihče zadovoljen. Grki so mislili na Atene, Turki pa na Ankaru, nihče pa ni videl v Nikoziji glavnega mesta svoje svobodne in neodvisne republike. Komunisti so bili že takrat ne največja, zato pa najboljša organizirana stranka. Niso dosegli svojega cilja, da bi Ciper predelali v „ljudsko republiko“, toda na svoj cilj niso pozabili. Njihov namen je bil, da spravijo novo republiko ob ves kredit med domačimi ljudmi, kar so tudi dosegli s spretnim, premišljenim načrtnim hujskanjem Turkov proti Grkom in narobe. Sadeve hujskanja smo videli v krvavih izgredivih in nemirih tekem letošnje zime, ki so dali povod za sedanjo krizo. Precej odgovornosti zanje nosi tudi nadškof Makarios, ki ni izvrševal sklenjenega sporazuma tako, kot so želeli Turki. Turki so se maščevali s tem, da so sabotirali vse upravno delo, do česar so bili pravno upravičeni v smislu pogodbe, ki tvori podlago za ravnovesje političnih sil na otoku. Makarios je radi tega predlagal spremembo ustave, ki bi Turkom vzela pravico vetiranja. Proti tej nameri se je uprla poleg ciprskih Turkov tudi turška republika, kar je naravno dalo povod grški vladi, da goreče zagovarja pritožbe in zahteve svojih ciprskih rojakov. Tako je nastala potreba, da se odnosi med ciprskimi Grki in Turki znova uredijo. Prirodno bi bilo, da se otok deli v dva dela. Vsak od obeh naj gre, kamor ga vleče srce. Na nekaj takega se je začel turški del prebivalcev že pripravljati. Vedno pogosteje je opaziti, da se turška manjšina seli iz mešanih krajev v naselja s turško večino. Otok se bo tako sam po sebi razdelil v dva dela. Ali bosta omogočila neke vrste konfederacijo ciprske republike, je težko reči.

Za ciprsko krizo so namreč bolj merodajne mednarodne okolščine, ki ne spadajo v bistvo krize. Na Cipru imajo Angleži svoj zadnji vojaško postojanko v Sredozemlju. Njim je zaenkrat krvavo potrebna, ker je edina njihova zveza do vojne luke v Adenu na jugu arabskega polotoka. Njihove interese in njihovo stališče zastopajo tudi vse angleške zaveznice, med njimi tudi Amerika. Proti vojaški postojanki rujejo naravno najbolj ruski komunisti in njihovi sopoltniki po vsem svetu. Za mednarodno politiko je torej bolj važna angleška postojanka na Cipru kot pa Ciper s svojo poli-

Avstrijski sanitetni oddelek za Ciper

Končno le odločitev ministrskega sveta. Avstrija bo poslala za OZN 54 mož močan zdravstveni oddelek. Naloge vojaških sil OZN na Cipru.

Z Dunaja poročajo, da so na seji ministrskega sveta sklenili ustreči prošnji glavnega tajnika Organizacije združenih narodov U Tanta. Ta je namreč zaprosil Avstrijo, naj bi tudi ona prispevala delež za OZN, ki bi naj pomagal z drugimi miroljubnimi silami vzdrževati red in mir na otoku.

Ministrski svet je tudi že v tem smislu obvestil po zunanem ministrstvu generalnega tajnika Organizacije združenih narodov. Tako bo avstrijsko obrambno ministrstvo poslalo na otok Ciper sanitetni oddelek 54 mož kot prispevek za miroljubne sile OZN.

Ta delež pa ne predstavlja nobene predhodnice, temveč že končnoveljavno „avstrijsko vojaško moč“ za ta nemirni sredozemski otok. S to odločitvijo so oni, ki so hoteli, da naj bi Avstrija dala OZN večjo vojaško silo, ostali v manjšini. Ministrski svet zagovarja namreč pravno stališče, da sme Avstrija kot nevtralna država nuditi le sanitetni delež.

Pri odločilni vladni seji so bili odsotni v ostalem ne le zvezni kancler (dr. Gorbach) je moral k pogrebu v Gradec, ampak tudi zunanji minister dr. Kreisky, ki je obelzel za gripo, in obramb. minister dr. Schleiner, ki zaradi operacije na slepiču še ni popolnoma zdrav.

Avstrijski delež za OZN

Avstrija je ponudila OZN (Organizaciji združenih narodov) za Ciper sledeči delež:

- pet zdravnikov in 36 vojakov sanitetcev,
- en oficir, dvanajst podoficirjev in vojakov,
- opremo za bolniški šotor in v slučaju potrebe nujna vozila.

Izbira vojakov za Ciper sledi na podlagi prostovoljne prijave. V obrambnem ministrstvu so mnenja, da se bo javilo več prostovoljcev, kot je potrebno. Odposlanstvo — to so zagotovili avstrijski krogi OZN že v torkovi depeši — bo v 8 dneh pripravljeno za odhod.

Glavni del stroškov bo nosila Organizacija združenih narodov.

Naloge vojaških sil OZN na Cipru

Neznano je še zmerom, kakšne naloge — razen skrbeti za red in mir — bodo imele sile OZN na Cipru.

Prave odredbe še niso znane in tako ostane odprta cela vrsta vprašanj:

● „Ali se morajo ciprski Grki, ki imajo praktično vso blast v rokah, prav tako kot ciprski Turki, razorožiti?“

● Ali so sile OZN edina vojaška moč na otoku? In ali se morajo tudi druge policijske enote razorožiti?

● Bo imel vojak OZN pravico nadzirati tudi na Cipru nahajajoče oborožene vojake grške vlade?

● Kdo ima pravico odločati o tem, kateri Ciperčan je zvest zakonom in kateri je

Triumfalen sprejem de Gaulle v Mehiki

700.000 ljudi v špalirju na cestah do mehiške prestolnice „Meksiko“. Govor francoskega predsednika v dovršeni španščini

Francoski predsednik Charles de Gaulle je prispel v ponedeljek, dne 16. 3. na osemdnevni obisk v Mehiko skupno z zunanjim ministrom de Murvillom. Ko je prispel v mehiško glavno mesto „Meksiko“, ga je 300.000-glava množica navdušeno pozdravljala in vsi zvonovi prestolnice so zvonili njemu na čast. Tako zmagovalnega sprejema še ni bil deležen noben tuji državnik.

Francoski predsednik Charles de Gaulle je smel celo govoriti ljudstvu z glavnega balkona narodne palače, kjer so nekoč prebivali španski podkralji, čast, ki ni bila dovoljena niti predsedniku Združenih držav Amerike Kennedyju, ko je pred dvema letoma obiskal mehiško prestolnico.

Slavje v glavnem mestu

Okoli 700.000 ljudi je tvorilo špalir na cestah, za vojaško in policijsko stražo, ki vodijo od letališča pa do mestnega središča. V mestu samem, verjetno kot znak dobre volje, ni bilo videti vojakov.

Skoraj na vseh poslopijih, kjer je šel sprevod slavnih gostov, so visele francoske in

mehiške zastave. Dve toni malih zastavic v mehiških in francoskih barvah so razdelili med prebivalstvo in tone cvetja je padalo na mimo vozeče avtomobile.

Majhne glasbene skupine, ki so prišle iz vseh delov države, da bi videle francoskega predsednika, so igrale in pele domače, narodne viže in pa „Marche Lorraine“, to je de Gaullovo pesem iz časov „Resistance“.

Govor de Gaulle in Lopeza Mateosa

V svojem govoru, ki ga je imel francoski predsednik de Gaulle z balkona narodne palače, je v dovršeni španščini posebno naglasil zvezo med Mehiko in Francijo.

Tudi mehiški predsednik Lopez Mateos je izjavil — kakor prej de Gaulle —, da ta zveza med prijateljskima državama ni nikomur v škodo.

Jasno pa je treba povedati, da ta državniški obisk francoskega predsednika v Mehiki nima nobenih zahrbtnih namenov proti Združenim državam Amerike in da s tem tudi ne bo zmanjšan ameriški vpliv v tem delu sveta.

sedanje stanje na Cipru samo posledica interesov, ki so posebljeni v NATO politiki. Zato se tudi brani vsakega varuštva od strani NATO, čim je apeliral glede pomoči Cipru na Združene narode, kjer sedijo ne samo komunistične države, ampak tudi novopečene afriške in azijske republike, s katerimi se je dobro pobratil na konferenci neoddeljenih držav v Beogradu leta 1962.

Vsekakoržanje Makarios te dni prve uspehe svoje tozadevne politike, saj je Varnostni svet že odposlal prve kontingente vojaških sil članic Združenih narodov na Ciper. Da bi pri tem ne šlo le za pridobitev na čas, temveč za resničen korak k ureditvi ciprskega vprašanja, si v interesu ohranitve miru ves svet želi.

sedanje stanje na Cipru samo posledica interesov, ki so posebljeni v NATO politiki. Zato se tudi brani vsakega varuštva od strani NATO, čim je apeliral glede pomoči Cipru na Združene narode, kjer sedijo ne samo komunistične države, ampak tudi novopečene afriške in azijske republike, s katerimi se je dobro pobratil na konferenci neoddeljenih držav v Beogradu leta 1962.

V Avstrijo bo prišlo 2. aprila 1000 Turkov kot prvi delež tujih delavcev. Vsak od teh ima že pogodbo kot gradbeni delavec. Nabiranje španskih delavcev za letošnjo sezono v Avstriji je v polnem teku, medtem ko delavci iz drugih dežel letos ne pridejo v poštev.

upornik? Kajti ciprski Grki trdijo, da so že samo z njihovo 80-procentno večino zvesti vladi, medtem ko oni ciprski Turke, ki so v manjšini enostavno označujejo za upornike.

● Kje se prične oblast sil OZN in kje se konča oblast ciprske vlade predsednika Makariosa?

● Če zastopata grški in turški poslanik vsak svoje stališče in ciprska vlada zopet svoje, kaj sme v tem slučaju storiti zastopnik OZN?

Kaj, kdaj, kako in zakaj smejo sile OZN nekaj podvzeti, o tem glavni tajnik Organizacije združenih narodov U Tant še ni izdal nobenih odločitev.

Kako pa naj potem mali vojak na Cipru s svojo novo, plavo baretko ve, kaj mu je storiti, če mu pride nasproti nekdo, ki nosi prepovedano orožje?

- KRATKE VESTI -

● Sovjetski fizik in Nobelov nagrajenec Lev Landau je po poročilih moskovskega radia zapustil bolnišnico. Po hudi avtomobilski nesreči 7. januarja 1962 je prebil v njej dve leti. Večkrat je bil „klinično mrtev“, vendar so ga z različnimi sredstvi medicinske znanosti obdržali pri življenju.

Zdravnikom se zdi ozdravitev Landaua, ki velja za enega najslavnejših sovjetskih znanstvenikov, skoraj čudežna. Pri nesreči mu je počila lobanja, dobil je pretres možganov in močan šok. Hrbtenica se mu je devetkrat zlomila, predrlo mu je prsi, zlomilo medenico, ranilo mehur, ohromela mu je leva roka, delno desna in obe nogi. Kljub temu je sovjetski znanstvenik zdaj spet sposoben za nadaljevanje svojega znanstvenega dela.

● Vladi Francije in Velike Britanije sta se sporazumeli o projektu predora pod Rokavskim prelivom. Tako so odpadli vsi projekti o premostitvi ožine in napoleonska ideja o 36 kilometrov dolgi podmorski povezavi otoka s kontinentom bo uresničena.

S tem sporazumom pa vendar še ni zaključena pogodba za gradnjo predora. Rešiti je treba še številna vprašanja. Predor bo 51 kilometrov dolg, veljal bo okoli 10 milijard šilingov, in ga bodo gradili okoli deset let.

● 12 porotnikov, ki so sodili Jacka Rubyja, ki je ustrelil Oswalda, je obsodilo po dvehurnem posvetovanju morilca na smrt na električnem stolu. Priznali so ga za krivega namernega umora. Obramba bo vložila priziv.

● Novi zvezni kapetan „Avstrijske nogometne zveze“ Josef Walter je v ponedeljek obrazložil načelnikom državnih ligaških klubov svoj program, s katerim hoče doseči popolno reformo avstrijskega nogometa.

● Ne samo v Avstriji, temveč tudi v Angliji in Italiji vlada te dni silno slabo vreme. Snežni viharji in poplave so zahtevale od sedaj na Britanskih otokih 3 smrtno žrtve.

● Človekoljubno dejanje sta dokazali italijanska in švicarska oblast. Dovolili sta namreč predčasno (v ponedeljek) prevoz, 14-letnega bolnega dečka Lorenza Muccijskega iz doline Aosta (Italija), skozi tunel pod Velikim svetim Bernardom, v bolnico v Bernu (Švica), čeravno je bil ta šele na Jožefovo slovesno odprt. Fant boleha na težkem živčnem vnetju, katerega zdravljenje je možno samo v Bernu.

● V Avstrijo bo prišlo 2. aprila 1000 Turkov kot prvi delež tujih delavcev. Vsak od teh ima že pogodbo kot gradbeni delavec. Nabiranje španskih delavcev za letošnjo sezono v Avstriji je v polnem teku, medtem ko delavci iz drugih dežel letos ne pridejo v poštev.

Politični teden

Po svetu . . .

RAZOROŽITVENA KONFERENCA V ZENEVI

Ze pred tedni smo poročali o zavlačevalni taktiki pri pogajanjih na razorožitveni konferenci v Zenevi, katere se udeležujejo zastopniki 17 držav. Po 170 sejah — nemajhen rekord, kajne! — moremo narediti le žalostno bilanco: da se pravzaprav niso zedinili niti za enoten program oz. dnevni red razprav o razorožitvi. Medtem pa se po poročilu vodja ameriške delegacije Williama Fosterja velesile nenehno oborožujejo naprej.

DRŽAVNIŠKA POTOVANJA

Na drugi strani pa ponovno slišimo in beremo o številnih potovanjih državnikov. Vsi pripovedujejo in razglašajo mirno sožitje med državami, v resnici pa je dosti premalo dejanske, resne volje za doseg tega cilja.

Pretekli teden je sovjetski ministrski podpredsednik Anastas Mikojan prišel na uradni obisk v Vzhodno Nemčijo, kjer se je med drugim razgovarjal tudi z ministrskim predsednikom vzhodnonemške republike Grotewohlom. Zelo ostro je napadel Zahodno Nemčijo, češ da „zopet poskuša rožljati z orožjem“, in jo je imenoval kot „najbolj avanturistično državo Evrope“. Prav tako ostrega napada je bil deležen tudi sedanji zvezni kancler dr. Erhard, na katerega je Moskva do sedaj še kar dosti prijazen gledala in je užival večje simpatije kot njegov predhodnik dr. Adenauer, ki pa jih je izgubil zaradi svojega nepopustljivega stališča v zadevi berlinskih propustnic.

Nekaj dni prej je bil zahodnonemški kancler dr. Erhard na uradnem obisku na Nizozemskem, kamor je šel s precejšnjo negotovostjo, ker imajo Nizozemci Nemce izza druge svetovne vojne v zelo slabem spominu. V sedanjih razgovorih z nizozemskimi državniki se je kanclerju Erhardu posrečilo odstraniti številna nesoglasja in ustvariti boljše medsebojno politično ozračje.

Alžirski državni predsednik Ben Bella je prejšnji teden obiskal Jugoslavijo in se nekajkrat razgovarjal tudi s predsednikom Titom, s katerim se je sestal v njegovi poletni rezidenci na otoku Brionu. V zaključnem skupnem poročilu sta oba državnika poudarila važnost čimprejšnjega sestanka vseh neblokovskih oz. nevezanih držav; pravitko smatrata za potrebno sklicanje nove afro-azijske konference po vzoru prve tovrstne, ki je bila l. 1959 v Bandungu. Razpravljala sta tudi o povečanju alžirsko-jugoslovanskega sodelovanja na gospodarskem in drugih področjih. Kot že imajo navado vodje diktatorskih režimov, sta tudi onadva ponovno poudarila enakopravnost med narodi in obsodila vmešavanje tujih sil v notranje zadeve posameznih držav. Nadalje sta tudi ob tej priliki zahtevala popolno „odstranitev kolonializma in neokolonializma“. Zelo pohvalno sta se izrazila tudi glede prizadevanja afriških držav za čim večjo okrepitev njihove enotnosti. Še posebej pa sta pozdravila moskovsko pogodbo o delni prepovedi atomske oborožitve. — Hkrati je predsednik Ben Bella povabil predsednika Tita na obisk v Alžir; točen datum pa še ni določen.

Svedski ministrski predsednik Erlander je bil pretekli teden na uradnem obisku v zahodnem delu Berlina in v Zah. Nemčiji. Ob tej priliki si je ogledal tudi prosluli zid, ki deli Berlin v dva dela.

Precejšnjo pozornost svetovne politične javnosti pa je vzbudil konec tedna sestanek med alžirskim državnim šefom Ben Bello in francoskim predsednikom generalom de Gaullem v nekem gradu blizu Pariza. Tja je prispel Ben Bella po svojem sedemdnevem obisku v Jugoslaviji. O čem sta se oba državnika razgovarjala, ni bilo javnosti izdano nikako posebno poročilo.

PANAMSKI SPOR

med Združenimi severnoameriškimi državami in republiko Panamo bo, kot izgleda, v kratkem rešen. Kot znano, se je spor pričel pred dvema mesecema na področju Panamskega prekopa.

Po najnovjših poročilih sta se obe državi sporazumeli, da bosta istočasno v Washingtonu in Panami objavili besedilo sporazuma o poravnavi medsebojnega spora. V

sporazumu je določena čimprejšnja obnovitev diplomatskih odnosov med obema državama in sklicanje konference, na kateri bosta obe državi skušali rešiti še ostale sporne točke.

DE GAULLE V AMERIKI

V začetku tedna je francoski državni predsednik general de Gaulle šel na daljno pot v Srednjo Ameriko. Njegov obisk je v prvi vrsti namenjen republiki Mehiki, kjer se je sestal s predsednikom Lopezom Mateosom. Nadalje bo obiskal otok Martinique in francosko Guayano. Razgovori se v prvi vrsti sučejo okoli medsebojne izmenjave blaga in o francoski pomoči. — V spremstvu predsednika de Gaulle je tudi zunanji minister Couve de Murville.

NA CIPRU

se je napetost konec tedna zopet povečala. Zaradi ponovnih napadov ciprskih Grkov na pripadnike turške manjšine je turška vlada v Ankari poslala ciprskemu predsedniku Makariosu noto, v kateri ga opozarja, da bo v slučaju nadaljevanja teh napadov prisiljena, poslužiti se pravice inter-

. . . in pri nas v Avstriji

DELO VLADE ČAKA IN HROMI . . .

Kot znano, posluje stara vladna garnitura tako dolgo, dokler ni nova sestavljena in potrjena. Pogajanja med obema vladnima koalicijskima strankama so se vse te dni deloma ločeno, deloma skupno nadaljevala. Kancler dr. Gorbach in dosedanji ministri sicer vršijo svoje posle, vendar rešujejo le najnujnejše manj važne zadeve, medtem ko ostale odlagajo s pripombo, da itak ne bodo več dolgo ostali na svojih mestih.

Pogajanja med obema koalicijskima strankama (OeVP, SPOe) so bila v glavnem uspešno zaključena. Le „habsburško vprašanje“ jima še dela preglavice. Avstrijska ljudska stranka stoji odločno na stališču, da ima dr. Otto Habsburg po lanskoletni odločbi upravnega sodišča pravico, vrniti se s svojo družino v Avstrijo kot njen polnopraven državljani — z vsemi pravicami in obveznostmi. Sicer pa da ne gre ravno za njegovo osebo, temveč zato, da mora vsaka demokratična država spoštovati pravna načela. In tu OeVP ne pozna, ne more poznati nikakega kompromisa na škodo teh načel. Ona se seveda zavzema z vsem poudarkom za doseg oz. ohranitev notranjega miru in je pripravljena v ta namen doprinesiti tudi žrtve; hkrati pa mora biti uveljavljena tudi pravica. Kakor pa ne more biti brez notranjega miru resnično pravno stanje, tako tudi ni notranjega miru, če ne hkrati vlada pravica.

Avstrijska socialistična stranka (SPOe) pa podpira svoje odklonilno stališče v zadevi vrnitve družine Habsburg s tem, češ da je isto stališče zavzelo ustavno sodišče v svoji odločitvi in tudi parlament. Razen tega bi Avstriji nastale velike finančne obveznosti v slučaju vrnitve dr. Habsburga. Hkrati je SPOe predlagala, naj se izvede ljudsko glasovanje v zadevi rešitve tega vprašanja, kar pa je OeVP odklonila kot nepotrebno.

Vendar, kot vse izgleda, bo prišlo še ta teden do sporazuma, nakar bo ministrski kabinet novoimenovanega kanclerja dr. Klausa položil zaprisego.

TUDI NAŠI DRŽAVNIKI

hočejo doseči čim boljše gospodarske in politične stike s tujino, zato skoraj ne mine teden, da bi ne bil ta ali oni na diplomatski poti v kaki tuji državi.

Prejšnji teden je bil pomemben obisk podkanclerja dr. Pittermanna v svojstvu vodja podržavljenih podjetij z večjo avstrijsko gospodarsko delegacijo v Veliki Britaniji. Avstrijska delegacija je obiskala več angleških industrijskih podjetij in bančnih zavodov ter imela številne razgovore o razširjenju medsebojnih trgovskih stikov kot tudi glede financiranja gradnje večjih projektov. Tudi v Britanski trgovski zbornici je avstrijska delegacija razpravljala o povečavi medsebojne trgovine. Po poročilih iz krogov podržavljenih podjetij je bil ta avstrijski obisk zelo koristen in uspešen.

vencije na podlagi določb pogodbe o ustanovitvi ciprske republike.

Ko je bila grška vlada v Atenah o tem obveščena, je izdala podobno obvestilo, da se bo tudi ona poslužila pravice intervencije. Hkrati je označila turško noto kot nesprejemljivo i glede njene vsebine kot tudi glede njene oblike. V zvezi s to napetostjo so Velika Britanija in ZDA pozvale Grčijo in Turčijo, naj ciprske krize nikar še bolj ne povečujeta. Glavni tajnik Združenih narodov U Thant pa je v zvezi s skorajšnjo odpošiljatvijo mednarodnih mirovni čet na Ciper dal naročilo poveljniku čet Združenih narodov v coni Gaze med Jordanijo in Izraelom, brazilskemu generalu Carlosu Flores Privu Shavez, naj čimprej odide na Ciper, da bo že tam, ko pridejo na otok prvi vojaški oddelki po naročilu Združenih narodov.

Kot smo že zadnjič poročali, naj bi tudi Avstrija dala nekaj oddelkov na razpolago in se je tozadevno obrnil glavni tajnik U Thant na avstrijskega zastopnika pri Združenih narodih poslanika dr. Matscha. Predlagal je, naj bi Avstrija poslala kakih 700 mož, ki bi v glavnem opravljali administrativne posle. Verjetno pa ta zadeva tako dolgo ne bo dokončno odločena, dokler ne bo nove vlade. — Po zadnjih poročilih so do sedaj obljubile svoje vojaške oddelke oz. finančno pomoč Vel. Britanija, Kanada, Švedska in Italija.

Približno iste dni je bil avstrijski zunanji minister dr. Kreisky na uradnem obisku v Zvezni arabski republiki (ZAR) v Egiptu oz. Kairu, kjer se je sestal z egiptovskim državnim predsednikom Nasserjem, kateri ga je ob tej priliki odlikoval z drugim najvišjim odlikovanjem ZAR-a. Egiptovski državniki so posebno zainteresirani na avstrijski tehnični pomoči. Razpravljali so nadalje o povečanju medsebojne trgovine. Ker menda tudi Egipčane zelo zanima problem Južne Tirolske, je dr. Kreisky med gospodarsko-trgovske razgovore v Kairu vključil tudi ta problem(!). Ob zaključku razgovorov je povabil egiptovskega zunanjega ministra dr. Favzija na protiobisk v Avstrijo.

DRAGINJA NARAŠČA . . .!

Koliko črnila se je že prelilo in koliko tiskarske barve že porabilo v zadnjih letih v ostri obsodbi nenehne, a dostikrat neodgovorne in neutemeljene naraščanja cen življenjsko važnih potrebščin — a večinoma vse zastonj. Razne ustanove in zbornice se ponovno posvetujejo o tem važnem, splošno nevoljo vzbujajočem problemu, a vse ostane le na papirju.

Po zadnjih podatkih Delavske zbornice so življenjski stroški v zadnjem polletju zopet narasli za 4 odstotke in to pri najvažnejših živilih, kot n. pr. pri mleku, telečjem in govejem mesu, sladkorju, črnem kruhu in pšenični moki. Ze sedaj pa ubogi potrošniki s strahom gledajo na bližajočo se tujskoprometno sezono, ki skoraj vsako leto prinese s seboj nova zvišanja cen. Pri tem pa se ponovno z velikim nezadovoljstvom sprašujejo, da li res ni mogoče vendar že enkrat z učinkovitimi ukrepi narediti konec temu samovoljnemu oz. dostikrat neutemeljenemu zviševanju cen s strani brezvestnih proizvajalcev in trgovcev. Naj se za to odgovorni že vendar enkrat zavedajo, da bo tudi ta mera mogoče prekmalu polna, in naj se z vso resnostjo in vestnostjo lotijo rešitve tega problema.

Tajni razgovori ob Črnem morju

Romunska vladna delegacija, ki je pred kratkim obiskala rdečo Kitajsko, je imela v soboto in nedeljo v Gagri ob Črnem morju tajno posvetovanje s Hruščevom.

Kakor poroča sovjetska tiskovna agencija 'TASS', so razpravljali o vprašanjih, ki se tičejo enotnosti socialističnih dežel in mednarodnega komunističnega gibanja nasploh. Gotovo gre tu za poravnavo ideološkega spora med Pekingom in Moskvo.

Vendar pa iz Tassovega poročila ni mogoče razbrati, katere novice so prinesli Romuni Hruščevu iz Pekinga. V Moskvi krožijo namreč vesti, da je bila naloga romunske delegacije podvzeti zadnji poskus, obe strani zopet sprijateljiti.

Zapadni diplomati pravijo, da se bo šele sedaj pokazalo, kakšnega pomena je bil stanek romunske delegacije s Kitajci in ali se bo potem Hruščev odločil za zadnji korak, to je prelom s Pekingom.

SLOVENC

doma in po svetu

Slovenski PEN klub na kongresu v Oslu

Pred dnevi so na sestanku slovenskega centra PEN kluba razpravljali o udeležbi na bližnjem kongresu te mednarodne pisateljske organizacije v Oslu. Sklenjeno je bilo, da se bo slovenski PEN klub udeležil junijskega srečanja na Norveškem v čim večjem številu. Na ta način naj bi izkoristili priložnost za mednarodne povezave in hkrati tudi izrazili svoje simpatije do Norveške.

Slovenske likovne umetnice

V umetnostnem paviljonu v Slovenjem Gradcu so 7. marca odprli že drugo razstavo del slovenskih likovnih umetnic. 21 umetnic iz vse Slovenije, in sicer Alenka Erzen, Vida Fakin, Alenka Gerlovič, Anžka Gošnik-Godec, Vera Horvat, Stanka Šraj-Komac, Marjanca Kraigher, Lidija Osterc, Darinka Pavletič-Lorenčak, Elda Piščanec, Roža Piščanec, Cita Potokar, Mira Pregelj, Avgusta Šantelj, Rada Šuštar, Vlasta Tihec, Marija Vogelnik, Sonja Vončina-Segula, Melita Vovk-Štih, Vladimira Zupan in Jelica Žuža.

Uspeh slovenskega obrtnika v Buenos Airesu v Argentini

V Buenos Airesu živi visoko čislani krojaški mojster Janko Arnšek z družino.

Sedaj si je uredil celo lastno hišo. V prostorni hiši je poleg krojaštva tudi trgovina z bogato izbiri.

G. Janko Arnšek je vnet in delaven član slovenske izseljenske skupnosti.

Dve slovenski cerkvi v Kanadi

V Winnipegu so si postavili Slovenci lepo cerkev, v kateri so sedaj vse cerkvene pobožnosti. Dušno pastirstvo med Slovenci vodi slovenski Lazarist g. Jože Mejač, znan med Slovenci v Argentini po svojem vnetem udejstvovanju med slovensko mladino v slovenski vasi v Lanusu.

Svojo cerkev hočejo imeti tudi Slovenci v Hannultonu. Za graditev cerkve imajo zbranega že polovico denarja, za drugo polovico pa imajo tudi že zagotovljene vire.

† DR. CVETKO GREGORIČ

V Milwaukee (ZDA) je umrl dr. Cvetko Gregorič, ki je bil v domovini pred vojno glavni tajnik Zveze industrijcev v Beogradu. Bil je zaveden Slovenec ter se je v Beogradu rad udeleževal slovenskih prireditiv.

Daljni prednik dr. Cvetka Gregoriča je bil Ilija Gregorič, ki je bil kot vodja slovenskih kmečkih upornikov v 16. veku na Dunaju usmrčen.

Pasijonska igra v tržaškem Avditoriju

Nihče ne pomni, da bi Slovenci kdaj v Trstu igrali pasijonsko igro, tudi v nekdanjem Narodnem domu ne. Torej bodo imeli te vrste predstavo prvič v Trstu. Ljubljansko osrednje Narodno gledališče je pred zadnjo vojno navadno igralo ves veliki teden Pasijon. To so bile seveda velike predstave, vodil jih je igralec Edvard Gregorin, ki je tudi napisal velik tekst: „V času obiskanja“.

Dramo, ki jo bo igral Slovenski oder, je napisal Ivan Mrak. Dal ji je naslov „Proces“. To je v resnici proces proti Jezusu, a je pisan tako, da je sodobnemu človeku blizu in ga pretrese. Judeževa izdaja in spoznanje, Kajfova pot in Pilatova obsodba — izdaja treh ljudi, ki je podobna izdaji nas vseh. Drama Sina božjega in tragedija človeka.

Skupni umetniški atelje v New Yorku

so si ustvarili: kipar France Gorše in slikarja Jože Vodlan in Miro Zupančič in sicer na 665 Woodward Avenue, Brooklyn 27, N. Y.

Mož in žena hkrati pokopana

V goriški stolnici so v ponedeljek imeli istočasno pogreb moža in žene. Od petka na soboto je namreč umrl v starosti 69 let Jožef Vizin, nekaj ur nato pa je odšla v večnost njegova 59 let stara žena Ivanka Zimic. V življenju združena in skupni ljubezni sta skupaj odšla tudi k večnemu počitku. — Zapuščata hčerko Miro, ki je profesorica na slovenski strokovni šoli v Gorici.

Smrt dr. Bilimoviča v ZDA

V mestu Monterey v Kaliforniji je dne 21. decembra 1963 umrl Aleksander Bilimovič, bivši profesor na ljubljanski univerzi. Rajni dr. Bilimovič je bil po rodu Rus. Rodil se je 8. junija 1876 ter je diplomiral na univerzi v Kijevu. Na njej je bil tudi vse do odhoda v emigracijo v Jugoslavijo redni profesor. Po prihodu v Ljubljano je tudi na ljubljanski univerzi predaval svoj predmet narodno gospodarstvo. Po vojni se je naselil v ZDA ter postal profesor na univerzi v Kaliforniji. Na njej je deloval vse do svoje smrti. Rajni Bilimovič je bil velik prijatelj Slovencev ter je vedno s ponosom zrl na svoje delo na ljubljanski univerzi in vedno z ljubeznijo govoril o Sloveniji in Slovencih.

ČAROVNIŠTVO

v deželi „gospodarskega čudeža“

Ostanki srednjega veka v Zahodni Nemčiji. Na področju Schwarzwalda okrog 95 odst. prebivalstva še veruje v čarovnice. Mnenje univerzitetnega profesorja iz Göttingena glede vraževerstva v Zvezni republiki Nemčiji. Kri črnega mačka sredstvo proti mrzlici. Recept, ki stane 500 mark.

Pred dvema letoma je bil v nekem provincialnem časopisu v Hessenu objavljen sledeči oglas: „Nisem kriva za boleznin slepoto...“ Na ta način se je neka stara žena iz manjšega mesteca pri Frankfurtu skušala opravičiti, oziroma pojasniti prebivalstvu svojega kraja, ki jo je smatralo za čarovnico, da ona to ni.

V Zahodni Nemčiji je vera v čarovništvo močno razširjena. Malo je krajev, kjer bi ljudje ne verovali v čarovnice. Erhardov „gospodarski čudež“, nagel tehnični razvoj ipd. — vse to nikakor še ni omogočilo, da bi praznoverje bilo povsem iztrebljeno. Nekateri sociologi zatrjujejo, da je danes v Zahodni Nemčiji še najmanj 10.000 oseb, ki se poklicno ukvarjajo z izganjanjem hudiča iz človekovega telesa in podobnimi zadevami. Starke, ki so kdaj prečitale kako knjigo o čarovništvu in svoj „abrakadabra“ okrase z ustreznimi besedami iz svetega pisma, uživajo velik ugled in spoštovanje pri ljudstvu, ki se jih obenem boji.

95 odst. prebivalstva veruje v čarovnice

Dokaj razširjena je tudi vraževernost v manj grozljivih oblikah. Na osnovi anketnih podatkov je bilo ugotovljeno, da na področju Schwarzwalda najmanj 95 odst. prebivalstva še veruje v čarovnice. Na področju Linnenburga pa okrog 65 odst. ljudi v obstoj „višjih sil“. V Nemčiji, ki je bogata na gozdovih in kjer so naselja še pred nekaj desetletji bila drugo od drugega domala popolnoma ločena, živi in opravlja svoj „poklic“ na stotine čarovnic, ki nanje običajno vračajo krivdo za vse bolezni živali in otrok. Pri tem je običajen pojav, da kmetje pokličejo duhovnika, ki naj bi zle duhove izgnal iz hiše in hleva.

Profesor etnologije na univerzi v Göttingenu Peuckert trdi in dokazuje, da se vraževernost v Nemčiji ne samo ohranja, marveč celo obnavlja in naprej razširja, in to ne samo po vaseh, ampak tudi v mestih.

Knjiga „Pravi zmaj ognjeni“

Zanimivo je, da je pred nedavnim neki zahodnonemški založnik ponovno tiskal in izdal knjigo o čarovništvu, ki nosi naslov „Pravi zmaj ognjeni“. Ta je bila prvič izdana v Kölnu v začetku 18. stoletja. Po svoji obliki spominja na sv. pismo in je po njej veliko povpraševanje. Založnik je z njo napravil naravnost odličan posel. V njej se

B. Traven -

Slovenec - Nемеc ali Čeh?

Zdaj so se tudi Čehi znašli med tistimi narodi, ki si lastijo slavnega pisatelja B. Travena. Traven je, kot znano, skrivnostna osebnost, ker trdovratno skriva svojo pravo identiteto, tako da nihče ne ve, kje se je rodil in kakšne narodnosti je. Znano je le, da živi avtor znamenitega romana „Ladja mrtvih“ in drugih bestsellerjev svetovne literature v Novi Mehiki. Zadnjič se je pojavil v javnosti lani. Z založniki se pogaja samo preko svojega pooblaščenca. Zaslužiti je moral že ogromne vsote na avtorskih pravicah za svoje knjige in filme, ki so jih posneli po njih.

Zdaj se je oglasila češkoslovaška agencija ČETKA, ki pravi, da je ime Traven najbrž le narobe napisana oblika kratic „New Art. B“, ki pomenijo „Novi Arthur Breisky“. To je bil češki pisatelj iz dekadentne periode, rojen leta 1885 v Pragi. Leta 1910 se je izselil v Združene države. Ze takrat je dobro pisal angleščino in objavljaj na pol kriminalne zgodbe. Kot poročča ČETKA, je njegova fotografija iz leta 1908 precej podobna Travenovi fotografiji iz lanskega leta.

Nedavno pa je slovenski tisk, kot znano, veliko pisal o tem, da je Traven najbrž Slovenec po rodu in da se je rodil verjetno v neki vasi pri Kamniku. V Sloveniji je družinsko ime Traven res zelo pogosto. Casnikarji, katere je poslal tja neki veliki ameriški tednik, so našli med spomini neke gospe, ki je baje Travenova sestra, fotografijo mladeniča iz leta 1910, ki je zelo podobna fotografiji skrivnostnega pisatelja. Tudi ta mladenič se je izselil v Ameriko leta 1910 in se od tedaj ni več javil.

nahajajo čarovniški recepti, ki jih danes v Zahodni Nemčiji radi uporabljajo. Tako na primer: napravi skozi uho črnega mačka luknjico, kri naj kaplja na kos kruha, ki ga je treba pojesti. To je zdravilo proti mrzlici. Najti pa je v njej tudi recept za zdravljenje božjasti. Uloviti je treba kritico in jo speči, tako da od nje ostane samo pepel, postaviti pa jo je treba na ogenj živo, pepel, ki ga tako dobiš, je odlično zdravilo proti božjasti. Zobobol je moč pozdraviti, če okrog vratu nosiš zob, ki si ga izdrl živi miši.

Poleg tega se tudi v omenjeni knjigi priporoča v Nemčiji dokaj razširjeno mučenje živali, ki je baje odlično sredstvo za izganjanje in onemogočanje čarovnic. Na Spodnjem Saškem imajo povsem domače, krajevne recepte. Treba je n. pr. samo vsak dan odrezati živi svinji kos ušesa in čarovnice izgube vsako moč nad to hišo.

„Rešite našo deželo čarovnic!“

To je naslov študije, ki jo je pred letom dni za UNESCO napisal Johann Kruze iz Hamburga, znanstvenik, ki se ukvarja z vprašanji vraževernosti.

Posledica te, večkrat naravnost boleste nagnjenosti najširših plasti k temu, da verujejo v čarovništvo, pa se potem izražajo tudi tako, da jo nekateri prebrisani in preračunljivi ljudje na vse mogoče načine dobičkanosno izkoriščajo, v svojstvu poklicnih čarovnikov, seveda. Pred kratkim je eden od teh priporočil: revmatizem se naj-

Panamski prekop - čudovito delo človeškega duha

Ob 50-letnici Panamskega prekopa. Triumf duha in smrti. Za Sueškim prekopom najvažnejši za mednarodno trgovino. Portugalec Gavao spoznal že v 16. veku važnost zveze med svetovnima oceanoma.

Panamski prekop, čudovito delo človeškega duha in rok, je za Sueškim najvažnejši za mednarodno trgovino. Na daljavo 82 km prečka panamsko ožino in veže Atlantski ocean s Pacifikom. Ovinek okoli Južne Amerike je skrajšal pot za mesece.

Še večja kot trgovska je pa njegova strateška važnost. Kdor ima v rokah prekop, drži v svojih pesteh ključ do Pacifika. Danes jih drže Amerikanci. Zato pa je tudi prišlo v polovici januarja do krvavih pobun proti četam in podjetjem Združenih držav, ki imajo v najemu prekop in ob njem po 8 km širok pas zemlje na vsaki strani. Mala republika Panama, pravzaprav skrivni hujskači za njenim hrbtom, bi radi izvili iz rok Združenih držav tiste ključ in si delili oblast nad prekopom. Letošnji poskus se ni posrečil in je malo verjetno, da bi se tudi v bližnji bodočnosti.

Velikansko važnost zveze med svetovnima oceanoma preko panamske ožine je spoznal portugalski mornar Gavao že v 16. stoletju. Takrat pa ni bilo še na razpolago ne denarja ne tehničnih pripomočkov za tako orjaško delo.

Negrelli in Lesseps

Šele v 19. stoletju, ko so se odpirala nova pota v tehniki in pri javnih gradnjah, je obnovil stari portugalski predlog nemški geograf Aleksander Humboldt. Idejo je povzel avstrijski inženir Negrelli, doma s Tridentinskega; živel in služboval je več let tudi v Trstu. Svoje načrte je pa preveč javno razkazoval. Ferdinand Lesseps, graditelj Sueškega prekopa, ki niti ni bil inženir, ampak samo spreten diplomat in organizator, je na podlagi Negrellijevih načrtov predlagal, naj se zgradi panamski prekop. Prejezdil in premeril je ozemlje v Panami in je oznanil v Parizu, da bi zgradnja prekopa ne stala več kot 843 milijonov frankov. Dokazoval je tudi, da bo imela delniška družba velikanske dobičke. Francoski rentniki ali varčevalci so vložili vse svoje prihranke v delnice prekopne družbe.

Dne 1. februarja 1861 so zasadili prvo lopato za dela pri novem prekopu. Prišlo pa je drugače, kot si je predstavljal Lesseps.

Težave pri kopanju tal

Pojavile so se prve težave že pri kopanju v tleh. V pragozdni džungli so naleteli na trdo granitno podlago, katero so morali razstreljevati z velikanskimi stroški meter za metrom. Drugod so nastajali med delom

bolj gotovo zdravi tako, da se na pomlad objame hrastovo deblo in obenem izgovore besede „v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha“. Za ta svoj recept si je čarovnik dal plačati 500 mark, več kot katerikoli kirurg ali univerzitetni profesor.

V severni Nemčiji je zelo razširjena prodaja „nebeških pisem“, t. j. psemic, s pomočjo katerih je moč izganjati zle duhove. Objavljamo eno od teh: „Zli duh — prepovedujem ti, da stopiš v mojo hišo — na moje dvorišče, v moj hlev in svinjak, v mojo posteljo — pojdi v drugo hišo — povzpni se na hribe, prekorači vse reke — in vrni se v mojo hišo samo na srečen dan.“ Ta zdravilni nasvet je klienta stal 10 mark.

Katke kulturne vesti

● Nagrade kardinala Innitzerja, v skupni vrednosti 225.000 šilingov, bodo v tem letu razdelili za stvaritve na znanstvenih področjih. To je 15 nagrad po 15.000 šilingov.

Dela, ki bi prišla v poštev za nagrade, morajo biti poslana do 15. maja 1964 na naslov: „Sekretariat des Fonds, Wien I., Rotenturmstr. 2.“

● Mednarodna družba „Franz Schubert“, bo izdala v Kasslu (Zah. Nemčija) novo izdajo celotnega Schuberta.

● Štajerski pesnik Maks Mell, katerega dramatično fantazijo „Paracelsus und Lorbeer“ so ob priliki otvoritve „Graškega gledališča“ 12. marca prvič igrali, si je pri neki nesreči zlomil podlahtnico.

● Papež Pavel VI. je odkril minuli četrtek v cerkvi sv. Petra v Rimu 3½ m visok bronasti spomenik pokojnega svetega očeta Pija XII. Spomenik stoji v kapeli sv. Sebastiana in je delo italijanskega kiparja Francesca Mesine.

● Slavna italijanska pevka-sopranistka je pretekli torek v predstavi „La Boheme“ v Philadelphiji (ZDA), slavila dramatično svidenje. Pevka, ki je pred 10 meseci pri neki predstavi v metropolitanski operi v New Yorku, nenadoma izgubila svoj glas, je morala 18-krat pred zastor.

● Ves prejšnji teden je potekalo kulturno življenje Češkoslovaške v znamenju praznovanja 140. obletnice rojstva skladatelja Bedřiha Smetane.

Od 1. marca naprej prirejajo v počastitev tega jubileja koncerte, glasbene večere in Smetanova operna dela.

V Brnu so v nedeljo dajali njegovo najbolj znano opero „Prodana nevesta“. Ta opera je po številu predstav, ki jih je doživela, doslej druga na svetu. V tujini so jo prvič izvajali leta 1871 v Petrogradu. Dve leti za tem jo je prikazalo zagrebško gledališče, medtem ko jo je Dunaj slišal šele deset let za Zagrebom. Prvič je bila ta opera izvajana 1866. leta v Pragi. Od tedaj je na repertoarju praškega gledališča doživela skupno 2479 uprizoritev.

● Maria Callas bo v pariški Operi pela osem predstav „Norme“, ki je na sporedu za prihodnjo sezono. Prva predstava bo 22. maja, zadnja pa 24. junija.

● Arhitekt Pier Luigi Nervi je prišel v Chicago. Povabila ga je univerza, na kateri je Enrico Fermi l. 1942 napravil prvo atomsko baterijo, in sicer za to, da bi si ogledal prostor, ki so ga izbrali za spomenik nastanka jedrske energije. Nervi, ki so ga pri ogledu spremljali voditelji univerze, se bo ustavil v Chicago nekaj dni, da preučiti načrt. Za omenjeni spomenik so se odločili ob 20-letnici Fermijevega odkritja. Načrti za postavitev spomenika pa v arhitektonskem smislu še niso natančno določeni. Možno je, da se sprejme sklep za postavitev spomenika, pretresli pa bodo tudi možnost, da se zgradi poslopje, ki bi bilo uporabno za znanstvene namene ter bi bilo posvečeno velikemu dosežku, ki se je rodil na univerzi v Chicagu.

Najden nov esenski rokopis

Izraelski arheolog prof. Yigal Yadin je naznanil javnosti, da so našli med izkopavanji v Massadi v Izraelu še en esenski rokopis. To je prvi rokopis esenske sekte, ki so ga našli izven območja Qumran, ki leži okrog 40 km od Massade. Po mnenju prof. Yadina so se zatekli Esenci v Massado okrog leta 70 po Kristusu, ko so Rimljani razrušili Qumran. Leta 73 po Kristusu so Rimljani oblegali tudi Massado in v tamkajšnji trdnjavi je okrog 900 Judov rajši napravilo samomor, kakor da bi se predali.

Esenskega rokopisa iz Massade, ki je enak v Qumranu najdenim rokopisom, niso našli v votlini, ampak med izkopavanji. Rokopis obsega odlomke iz svetega pisma in liturgične psalme.

Stare umetnine za valute

Florentinski trgovec Gennaro de Crescenzo je razstavljal nad 500 umetnin, ki so bile nekoč last premožnih meščanskih in plemiških družin na Poljskem, Madžarskem, Češkoslovaškem in v Romuniji. Te dni so jih prodajali na dražbi. Gre za dragocene slike, preproge, srebrnino, kristal in pohištvo. Vse to so baje prejšnji lastniki iz gospodarske stiske prodali državi, ali pa je bilo seveda zaplenjeno...

Florentinski trgovec z umetninami je v tej zvezi dejal, da je sklep teh vlad o prodaji teh umetnin del njihove normalne izvozne dejavnosti. Opazovalci spravljajo prodajo v zvezo s pomanjkanjem deviz v komunističnih državah. De Crescenzo je priredil dražbo po naročilu madžarske državne ustanove. Računa na izkupiček več 100 milijonov lir. Dražba še traja in verjetno ne bo zadnja te vrste.

Naše prireditve

Vabilo

„Oder mladje“ priredi v nedeljo, dne 22. marca 1964, ob pol osmi uri zvečer pri Tišlerju v št. Janžu pretresljivo igro v treh dejanjih iz Južne Amerike:

„IN POTEM BO NOČ“.

Vsi od blizu in daleč prisrčno vabljeni!

Vabilo

Prosvetno društvo „Radiše“ priredi v nedeljo, dne 22. marca 1964, ob treh popoldne v dvorani pri cerkvi pretresljivo in po učno igro

„POČENI PRSTAN“.

Vsi od blizu in daleč prisrčno vabljeni.

Vabilo

„Oder mladje“ priredi v nedeljo, dne 22. marca 1964, ob pol treh popoldne v Farni dvorani v št. Ilju pretresljivo igro iz Južne Amerike:

„IN POTEM BO NOČ“.

Vsi prisrčno vabljeni!

Vabilo

Katoliško prosvetno društvo v Šmihelu prav prisrčno vabi na lepo igro, spisano po povesti znanega ljudskega pisatelja Karla Mavserja,

KAPLAN KLEMEN,

ki bo na cvetno nedeljo, dne 22. marca 1964 ob pol 3. uri popoldne in zvečer ob pol 8. uri, pri Serčenju v Šmihelu.

Pridite vsi!

SELE

(Kratke novice)

Ze od otroških let je trpela šivilja Spod. Čevhova Nani na prirojeni srčni napaki. Letos se ji je stanje tako poslabšalo, da se je morala odločiti za težko in nevarno operacijo srca. Poslali so jo na kliniko v Gradec. Tam so jo temeljito preiskali in 6. marca operirali. Operacijo je srečno in uspešno prestala. Z veseljem jo pričakujejo domači in Ridovčevi, pa tudi farna dekleška družina želi, da se kmalu zdrava vrne v njeno sredo.

Za župana občine Sele je bil 11. marca zopet, torej četrtkrat izvoljen g. Simon Ogris.

Ob neugodnih snežnih razmerah in popoldne v gosti megli je v nedeljo, 15. marca, priredila „Avstrijska telovadna in športna zveza“ tekmovanje v smučanju. Tekme so se vršile na senčnih pobočjih Pušeljčevih in Užnikovih bregov. Selski smučarji so se tudi tu dobro izkazali.

Ni še popolnoma odkopnel sneg, pa so se v ponedeljek, 16. marca, delavci že spet lotili urejanja hudournikov. Letos so na vrsti grabnja na južni strani vasi na bregu nad župniščem.

DOB

Dne 6. marca 1964 so v 75. letu svoje starosti umrli Svečov oče Oman Luka, ki so bili priklenjeni na posteljo celih šest let. Bolečine, ki so jih morali prenašati, izvirajo iz prve svetovne vojne, ki so si jih nalezli na fronti in pozneje v ruskem ujetništvu. Leta 1911 so morali odriniti v aktivno vojaško službo, kjer so bili do vigredi leta 1914. Julija pa je izbruhnila prva svetovna vojna in so morali odriniti v vojno. Leta 1915 v vigredi so prišli v rusko ujetništvo, kjer so bili tam do maja 1919. Kdor je bil v ujetništvu, že ve, kaj je trpljenje.

Doma so bili iz Dorfarjev, okraj Kranj. Leta 1906 so prišli na Koroško in so njih oče kupili lepo in obširno Svečovo kmetijo v Dobu pri Pliberku. Poročili so se, ko so prišli iz ruskega ujetništva, s Sedovnik Marijo, tudi iz okolice Kranja. Iz tega zakona je izšlo šest otrok. En sin je umrl v nežni mladosti, drugi sin je padel v drugi svetovni vojni. Ostali otroci so vsi preskrbljeni s svojimi družinami.

Za časa bolezn, ko so jim noge odpovedale in so celih šest dolgih let bili v postelji, so jim domači stregli z vso skrbjo in so opravljali res samaritansko požrtvovalno delo. Noben član družine se ni pritoževal, da je to in ono hudo, ne, družina je stregla in skrbelo za očeta do zadnjega zdihljaja. Takih požrtvovalnih družin je malo. Naj jim bo Bog dober plačnik, rajnemu očetu in tako tudi njih ženi in sinu Viktorju in snahi Pavli.

Pogreba se je udeležilo ogromno žalnih gostov od blizu in daleč in na udeležbi se je videlo kako priljubljeni so bili Svečov rjani oče.

Domačim in vsem sorodnikom naše sožalje.

Pri nas na Koroškem

Mavserjev „Kaplan Klemen“ v Šmihelu

Nekaj pripomb ob prvi uprizoritvi na Koroškem

Na cvetno nedeljo, 22. marca, bo uprizorilo Kat. prosv. društvo v Šmihelu Mavserjevo igro „Kaplan Klemen“. To je gotovo kulturni dogodek, ki smo ga veseli in je prav, da ga bolje spoznamo.

Pisatelj Karel Mavser nam je dobro znan. Noben pisatelj še ni celovski Mohorjevi družbi poklonil toliko povesti kot Mavser. Le poglejmo: Rotija, Sin mrtvega, Prekleta kri, Mrtvi rod, Zemlja, Velika rida, Puntar Matjaž, Ura s kukavico. Za nekatere povesti je vzel snov iz Koroške, spoznal jo je, ko je nekaj let po vojni preživel na Koroškem. Sedaj piše največjo povest, kar jih je slovenskih, trilogijo „Ljudje pod bičem“. Ze prvi del obsega 440 strani. Doslej je napisal okrog 20 povesti in črtic.

Povest „Kaplan Klemen“ nam je deloma že znana, ker je izhajala kot podlistek v „Kroniki“. V knjigi ni izšla, pač pa je v Švici izšel nemški prevod „Kaplan Clemens“ in v Španiji španski prevod „El capellán“. Povest je dramatisiral Mavser sam, da so jo igrali v Slovenskem domu v Clevelandu, kjer pisatelj s svojo družino živi in je enemu sinu tudi Klemen ime. Pri tej uprizoritvi je glavno vlogo igral Mavser sam.

V svojih povestih kaže Mavser kmečko življenje, toda s Kaplanom Klemenom je posegel v delavsko predmestje, pravzaprav v najbolj zanemarjeno barakarsko četrt, kjer se naselijo brezdomci, zavrženi, ki jih družba izpljuje.

Le začetek povesti se godi v kmečki fari na Gorenjskem, kjer se mora Klemen po maturi odločiti, ali da srce Jelki, ki ga vroče ljubi, ali Kristusu kot njegov duhovnik.

Z junaško žrtvijo, pa odločnostjo gre v semenišče. Ze tam se z vsem srcem zavzame za reveže, jih obiskuje, rešuje, pomaga in še župnika in Jelko z možem pridobi kot pomočnike. Po novi maši je nastavljen za kaplana prav v to barakarsko predmestje. Revež živi med reveži, se žrtvuje, duše in telesa rešuje. Pa tudi hudič ne miruje, kot bi obsedel Resmana, da kaplana sovraži, ga obrekuje, mu skuša škodovati in pregnati. V tem dramatičnem boju končno zmaga Klemen, ko Resmana zadene prav tisto orožje, ki ga je pripravljal proti Klemenu: vlačuga Marjeta.

Mavserju so bile te razmere znane, zato je napisal tako pristno, doživeto povest, oz. igro. Bil je namreč v ljubljanskem semenišču, kjer smo imeli bogoslovci „Caritas“. Ob popoldnevih smo biskovali revne družine, jim nosili to, kar smo si sami pritrjali, tudi kako koristno branje, predvsem

Vzorni ženi in materi v spomin

(† Frida Brojan, vd. Prinčič)

V sredo, 4. marca t. l., smo spremili na celovškem mestnem pokopališču (Annabichl) gospo Frido Brojan, vd. Prinčič, roj. Debenjak, staro 88 let, na njeni zadnji zemeljski poti.

Pokojna blaga žena je bila hči sončne Goriške, doma iz znane Debenjakove družine v Kozani pri Gorici. Ker je bilo pri hiši osem otrok, je šla Frida že kot trinajstletna deklica v Celovec k stari mami, ki je tu že nekaj let prodajala na živilskem trgu domače goriško sadje. (Marsikomu najbrž še ni znano, da so bili glavni sadni in zelenjadni dobavitelji oz. trgovci v Celovcu, Beljaku kot tudi po nekaterih drugih mestih in večjih krajih Koroške, Štajerske in Solnograške do zadnje vojne večinoma naši goriški Slovenci in Rezijani; saj so nam znana imena: Prinčič, Debenjak, Cijan, Florjančič, Tosoni itd.)

Takrat pa še ni bilo železnice iz Italije na Koroško, zato so morali svoje pridelke voziti s konji — Goričani večinoma preko Predilskega sedla, tako tudi stari Debenjak. Svojega prvega moža Karla Prinčiča je pokojna spoznala tu v Avstriji, ko je nekaj časa bival v Gmundnu pri sorodnikih. Poročila sta se l. 1900 in začela s sadno trgovino.

pa smo tako spoznavali razmere in se uvažali v bodoče dušno pastirstvo. Tudi Mavser je pomagal.

Spominjam se, kako je že tedaj napisal igrico, da smo jo uprizorili za božičnico za revne otroke. Ko sem odšel v dušno pastirstvo, se je to delo še bolj organiziralo. Bogoslovci so v počitnicah vodili kolonije revnih otrok na Zabreški planini pod Stolum. Posebno navdušen in sposoben za to delo je bil bogoslovec, pozneje kaplan Tonček Šinkar, ki so ga med vojno komunisti ubili. Njegov značaj se najbolj odraža v kaplanu Klemenu.

Med vojno sem bil nastavljen za kaplana v Trnovem, torej v fari, kjer je tudi barakarsko naselje Sibirija, kjer se godi povest in igra „Kaplan Klemen“. Ze kot bogoslovec sem zahajal tja, sedaj pa so me vojne razmere vrgle semkaj kot dušnega pastirja. Mesto Ljubljana je bilo obdano z bodečo žico in Sibirija je ostala zunaj. Brez posebnega dovoljenja nihče ni mogel preko te meje in tako farani niso mogli niti v faro cerkev. Zato sem takoj v nekem skednju napravil zasilno kapelo, tam imel ob nedeljah in praznikih božjo službo, tam smo zbirali otroke. Pri maši je bilo lepo ljudsko petje. Revščina je bila itak že prej velika, med vojno pa dvojna. Se večja kot telesna je bila duhovna, moralna revščina. Pijančevanje je še povečalo obojno revščino. Pa saj ljudje niso bili toliko sami krivi, brez vzgoje, brez pomoči. Pomagali smo jim, kolikor smo pač mogli. Res so bili tam tudi Resmani in Marjete, toda še več je bilo Jakopink in Trpinov, ki so hvaležno sprejemali moje delo, zlasti pa brigo za otroke. Dobil sem tam prav zveste pomočnike. Kljub izrednim vojnim razmeram in vsem neprijetnostim je bilo to doslej moje najlepše dušnopastirsko delo.

V to okolje, resnično in kruto realno, je Mavser postavil povest, in sem postavil Kaplan Klemena, kakor si ga je on zamišljal, da naj bo in kakršen bi najbrž bil Mavser sam, če bi ostal v semenišču.

Kaplan Klemen je naša versko socialna igra. Vsaj ena igra drugačna kot naše narodne, oziroma ljudske igre. V pomanjkaj naših domačih iger nam je tembolj dobrodošla. Je nekaj originalnega. Imamo novo, doslej edino igro našega najbolj plodovitega zamejskega pisatelja.

Pohvalno je za šmihelsko kat. prosvetno društvo, da je vzelo v program Mavserjevo igro, četudi je precej težka, ker se morajo igralci živeti v popolnoma drugačno okolje. S tem vrši društvo lepo kulturno delo.

V. Zaletel

A že po osmih letih je mož umrl. Ker so bili iz tega zakona trije otroci, katere je hotela pošteno vzgojiti in oskrbeti, se je vnovič poročila z g. Francem Brojanom, doma iz Kamnika, ki je tedaj služil vojake v 17. polku („kranjski Janezi“) v Celovcu. Iz tega zakona sta bili rojeni še dve hčerki. Po kratkem času sta pokojna in njen drugi mož začela skupno z njenim bratom Debenjakom sadno trgovino — poleg živilskega trga tudi v Burggasse 12. Leta 1916 pa so se preselili na Sv. Duha trg zraven magistrata, kjer je še danes znana in priljubljena sadna in zelenjavna trgovina pod večim vodstvom njenega sina in snaha Karla in Elizabete Prinčič. Pokojna in njen mož pa sta imela pozneje več let svojo sadno trgovino na Kolodvorski cesti zraven nekdanjih prostorov Trgovske in obrtne banke (v njej je bila do konca prve svetovne vojne podružnica ljubljanske kreditne banke).

Kot večinoma vsi moški sta tudi njen mož in stric Debenjak morala v prvi svetovni vojni obleči vojaško suknjo. Prišla sta tudi na rusko fronto, kjer sta bila oba ujeta in sta prišla domov šele l. 1923. Ves ta čas je pokojna mati morala tako rekoč za vse skrbeti sama. A njena trdna kraška narava je z božjo pomočjo premagala vse težave. Bila je zelo sposobna in delavna, pa tudi vsesplošno priljubljena zaradi svoje dobrohotnosti in dobrotljivosti, saj tudi pri njej marsikdaj „ni levica vedela, kaj dela de-

OBJAVA

Ob zaključku drugega tromesečja tekečega šolskega leta bo na Državni realni gimnaziji in gimnaziji za Slovence v Celovcu, Lerchenfeldgasse 22, dne 21. marca v času od 13. do 16. ure „Dan staršev“.

Ravnateljstvo

snica“, kajti vsakemu je rada pomagala, če je le mogla.

Pri vsem svojem obilnem drugem delu pa ni pozabila na svoje otroke in je skupno s svojim možem posvetila veliko skrb njihovi vzgoji, zato lahko danes na vseh pet s ponosom gleda iz večnih višin in se zanje zahvaljuje pri Vsemogočnem. Kajti vsi otroci so ugledni in dobro preskrbljeni. Pa tudi na Boga ni pokojna nikoli pozabila; rada je prihajala k božji službi in opravljala dobra dela.

Kako je bila priljubljena, je pričala velika udeležba prijateljev in znancev pri pogrebu, katerega je vodil č. g. p. Penz in se ji ob odprtem grobu zahvalil za vse storjeno dobro in za vzgledno življenje.

Kot dobre katoličanke in Slovenke se je tudi mi s spoštovanjem spominjamo in izrekamo njenemu možu g. Brojanu kot tudi njenim otrokom in ostalim svojcem naše iskreno sožalje. Blaga pokojna dobra mama pa naj se po trudapolnem življenju odpočije v lepši, večni domovini, kjer ni ne skrbi ne žalosti!

CELOVEC

Izšla je knjiga z naslovom „Ceste in trgi Celovca“. Nekaka razlaga celovških cestnih imen. Knjigo je spisal mestni novinarski poročevalec Hermann Th. Schneider. Izdal jo je magistrat mesta Celovec.

Večji del, od skupno 750 imen, je z zgodovino našega mesta in koroške dežele v najožji zvezi. V tej knjigi so natančno razložena vsa ta imena. Zato je istočasno tudi zgodovinska knjiga. Često gre tu zares izrecno samo za krajevne zgodovinske posebnosti, ki jih ne najdemo v nobeni drugi knjigi.

Pri delu te knjige se je pisatelj držal načela, da je imenom, ki sicer uživajo svetovni sloves — kot n. pr. Goethe, Kant itd. — posvetil čim manj prostora, medtem ko je domači osebnosti, ki imajo samo krajevni pomen in čim manj so znane, obdelal z vso natančnostjo.

Knjiga ima 271 strani s 16 slikami (portreti).

Knjiga je pisana le v nemščini.

MARIJA NA ZILJI

V zadnjem času opažamo, kako vedno bolj gine v naši cerkvi pri bogoslužju slovenski jezik in kako se vedno bolj uveljavlja nemški. Zdaj je prišlo že tako daleč, da je pri sobotnem blagoslovu prepovedana vsaka beseda v slovenskem jeziku in je pobožnost — pravijo — dovoljena samo v nemškem.

Prosimo merodajne ljudi, da nas, ki govorimo po slovenje, naš materni jezik in ki radi obiskujemo ob sobotah zvečer pobožnost v cerkvi, pustijo, da jo opravljamo tako, kot se je opravljala doslej.

Saj nam pridigajo, da se je Kristus učlovečil za vse narode na svetu in vsem prinesel odrešenje! V svoji dobroti je vzel v svoje varstvo vse narode, ko je pred vnebohodom rekel: „Pojdite po svetu in učite vse narode!“

DRUŽBA SV. MOHORJA V CELOVCU

bo sprejela v prihodnjih mesecih

1.

pridnega, vestnega in poštenega fanta iz verne slovenske družine z dovršeno glavno šolo ali nižjo gimnazijo za tiskarskega vajenca.

2.

pridno, vestno in pošteno dekle, ki ima veselje za trgovinski posel, z dovršeno glavno šolo ali nižjo gimnazijo kot trgovsko vajenko.

v svojo trgovino s knjigami, pisarniškim potrebščinami in devocionalijami.

Starše,

ki želijo, da se njihov otrok upošteva pri izbiri, prosimo, da to čimprej sporočijo na naslov:

Družba sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.

Načrt za toplo gredo

I.

Primerno mesto

Ker gradimo tople grede za daljšo dobo in jih brez večjih stroškov ne moremo kar tako prestavljati z enega mesta na drugo, moramo zanje izbrati primerno mesto. Od tega zavisi tudi uspeh vzgoje vrtnin in sadik. Najvažnejše za tople grede je, da ohranijo čim več toplote. Zato jih moramo postavljati na mesta, ki so zaščiteni pred močnim severnim vetrom. Če nimamo na razpolago prirodne zaščite (drevje, gozd), si jo napravimo sami (zid iz desk, slame, koruznice). Višina tega zidu mora biti dva metra.

Smer

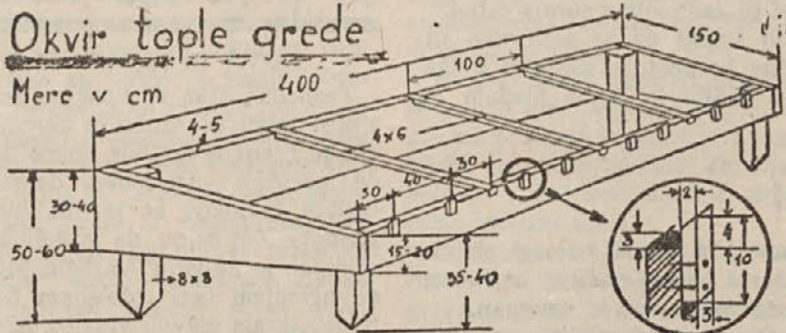
Tople grede postavimo v smeri vzhod—zahod. Nagnjene morajo biti proti jugu, da padajo sončni žarki čimbolj pravokotno na

izkopljeno jamo. Globina jame zavisi od vrste tople grede in klimatskih pogojev. Najbolje je, da jamo izkopljemo že nekoliko mesecev pred polnjenjem. Ko izkopljemo jamo, postavimo okvir, ki je lahko narejen iz lesa, opeke, betona ali pa zemlje (plitve tople grede). Lesene okvirje lahko prestavimo ali pa preko poletja spravimo, medtem ko okvirjev iz opeke ali betona ne moremo. Za lesene okvirje uporabljamo hrastov, borov, akacijin in smrekov les.

II.

Širina tople grede

Tople grede so široke 1,5 m, dolge pa različno. Severna stena mora biti višja kot južna, tako da je okvir nagnjen proti jugu. Višina severne stene zavisi od nagiba. Za severne kraje je najbolje, da je nagib 10 stopinj, tako namreč padajo sončni žarki

steklo. Lahko so nagnjene proti jugovzhodu ali jugozahodu, nikakor pa ne proti severu.

Gladina podtalne vode

Pri izbiri mesta je važno tudi to, da gladina podtalne vode ni previsoka, ker sicer prodira voda v tople grede. O tem se prepričamo na ta način, da izkopljemo jamo globoko 1,5 m. Če se v desetih dneh v njej ne pojavi voda, ni nevarnosti, da bi podtalna voda zalila tople grede. Za vsak slučaj pa lahko napravimo drenažo iz protja, peska in drenažnih cevi. Na dnu tople grede izkopljemo jarek, ki je globok 15 do 20 cm, na vrhu je širok 30 cm, proti dnu pa se zožuje na 20 cm. V ta jarek damo protje, pesek ali drenažne cevi, nato pa jarek napolnimo z zemljo.

Trije tipi toplih gred

Ker moramo tople grede stalno zalivati, je najbolje, da jih uredimo v neposredni bližini vode. Lahko napravimo bazen za zalivanje vode, ker ne smemo zalivati z mrzlo vodo. Razlikujemo tri tipe toplih gred: globoke, srednje globoke in plitve oziroma, tople in srednje tople in mrzle. Globoke in srednje globoke uporabljamo za vzgojo vrtnin in sadik, preko zime in zelo zgodaj spomladi, plitve pa uporabljamo za pridelovanje sadik in za pikiranje pozno spomladi.

1. Globoke tople grede so 60 do 80 cm globoke, polnimo jih s 40 do 60 cm-sko plastjo svežega gnoja. V njih dosežemo temperaturo 18 do 22 stopinj C. Uporabljamo jih za vzgojo paradiznikov, paprike, kumar in za vzgojo sadik. Te tople grede uporabljamo največ v naših severnih krajih.

2. Globina srednje globokih toplih gred je 40 cm, polnimo jih z 20 do 30 cm-sko plastjo svežega gnoja. V njih dosežemo temperaturo 10 do 15 stopinj C. Uporabljamo jih za vzgojo solate, kolerabice, redkvice, zelja, ohrovt, cvetače.

Spomladi pa vzgajamo v njih sadike paprike, kumar, paradiznika.

Plitve tople grede so globoke 20 do 30 cm. Gradimo jih navadno brez lesenega okvirja. Namesto tega napravimo 10 do 15 cm visok nasip iz zemlje. Na ta način je topla greda zaščiteni pred zunanjimi vplivi, zlasti vetrom. Plitvih toplih gred ne polnimo z gnojem, ker jih sonce pozno spomladi dovolj ogreje. Pokrivamo jih z deskami ali slamaricami.

Topla greda je sestavljena iz jame, okvirja in okna. Na predvidenem mestu najprej

bolj pravokotno na steklo. V tem primeru mora biti severna stena 20 cm višja od južne. Navadno pa gradimo tople grede z nagibom 5 stopinj, tako da je severna stena za 15 cm višja od južne. Deske morajo biti 5 cm debele. Stranske stene so visoke 30 do 40 cm na severni strani, na južni pa 15 do 25 cm. Na obe stranici (severno in južno) pribijemo povprečne letvice, da lahko nanje postavimo okna.

Okna tople grede

Okna zadržujejo v topli gredi toploto, skozi steklo izkoriščamo maksimalno sončno svetlobo in obvarujemo rastline pred naglimi zunanji spremembami (temperatura, vetrom). Okna morajo biti trajna; propuščati morajo čim več svetlobe, ne smejo pa propuščati vode. Najbolj razširjena so okna v velikosti 1x1,5 metra. Razdeljena so na tri dele. V okenski okvir damo 15 komadov stekla velikosti 30x30 cm ali pa devet komadov velikosti 30x52 cm. Na spodnji strani okna se nahajajo utori za odtekanje vode. Utor je širok 40 mm in globok 10 mm. Na vsako stran okna damo na sredino ročko, da laže odkrivamo in pokrивamo tople grede. Steklo mora biti čisto, 2 do 3 mm debelo, prozorno in dobro propustno za svetlobo.

Okvir impregniramo

Da je okvir čim trajnejši, ga moramo impregnirati. Impregniramo lahko z lanenim

Za večji pridelek žit

Med vsemi hranili najbolj vpliva na količino in kakovost pridelka žita dušik. Da bo učinek dušika najboljši, moramo določiti pravilno dozo dušičnega gnojila in najprikladnejše termine uporabe tega gnojila. Čim intenzivnejša je sorta in čim slabša je prirodna rodovitnost zemlje, tem več gnojila moramo uporabiti. Vendar pa kažejo poskusi, da za intenzivne sorte ozimne pšenice zadostuje doza okoli 100—120 kg čistega dušika na ha (okoli 500 do 600 kg/ha nitromonkala), za ozimni ječmen pa nekoliko manj (okoli 80—90 kg/ha N).

Posevek ozimnega žita ne potrebuje v vsej rasti dobi enakih količin dušika. Jeseni in zlasti pozimi je potreba po dušiku zelo majhna. Nasprotno pa je potrebno posevke spomladi, ko začne bujno rasti, obilno oskrbeti z dušičnim gnojilom. Dušik se sicer sprošča iz humusa v zemlji, vendar šele tedaj, ko se zemlja že dovolj segreje, da lahko živijo drobnoživke, ki sproščajo iz humusa dušično hrano za rastline. Ker pa je zemlja spomladi še prehladna, prirodno sproščanje dušika iz humusa nikakor ne zadostuje za popolno oskrbo posevka s tem hranilom. Zato je razumljivo, da se je v poskusih pri nas in v tujini pokazalo rano spomladansko gnojenje ozimnih posevkov z obilico dušičnih gnojil kot odločilno za doseg visokih pridelkov. Dejstvo pa je, da posevki, ki se zaradi ranega spomladanskega gnojenja bujno razvijajo, potrebujejo tudi kasneje, to je po končanem obraščanju, ob formiranju bili in tudi še ob cvetenju, večjo količino dušične hrane, za razliko od tistih posevkov, ki so bili spomladi slabše razviti. Če bujni posevek

oljem, 0,66 odst. raztopino sublimata in 5 odst. modro galico. V raztopini sublimata držimo les tako dolgo, da se namoči, v modri galici cca 10 ur. Ne smemo pa impregnirati s karbolinejem, ker ta dolgo hlapi in bi lahko škodljivo vplival na mlade rastlinice.

Tople grede iz opeke

Tople grede zgrajene iz opeke so trajnejše od lesenih. Ne moremo pa jih prestavljati. Iz opeke gradimo navadno globoke tople grede. Zid iz opeke zgradimo po vsej globini tople grede, ima najdebelino ene opeke. Na severni strani mora segati 30 do 40 cm nad zemljo, na južni strani pa 20 do 30 cm.

Tople grede iz betona

Betonske tople grede so prav tako trajnejše od lesenih, so pa hladnejše. Uporabljamo jih za globoke tople grede. Na severni strani naj segajo prav tako kot tople grede iz opeke 30 do 40 cm nad zemljo, na južni strani pa 20 do 30 cm.

'TERYLENE' REGENBEKLEIDUNG UND ANZÜGE

Obleke, modne v vzorcu in kroju, z razporkom ob sirani ali zadaj 1090.- 1040.- 990.-

Hlače, nezavahane 420.- 390.- 350.-

Dežni in poletni plašči, raznih oblik, v modnih barvah, celotno podloženi za gospode: 720.- 598.- 498.- za dame: 775.- 590.-

KAUFHAUS forum

KLAGENFURT — CELOVEC
Vogal Bahnhofstraße — Mießtaler Straße

Izšel je zopet „DIJASKI GLAS“ — 5. številka. Močno bi nas veselilo, če bi tudi to številko sprejeli s takim veseljem kot prejšnjo. Obenem pa se zahvaljujemo vsem, ki so darovali za tiskovni sklad „Dijaškega glasu“. „Dijaški glas“ dobite lahko tudi v knjigarni Mohorjeve družbe.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 23. 3.: 14.15 Poročila, objave. Pregled spreda. — Žena in dom. — 10 minut za športnike. Manuskript piše Mirko Bogataj. — 18.00 Športni obzornik sestavlja Mirko Bogataj. — TOREK, 24. 3.: 14.15 Poročila, objave. — Melodije starih mojstrov? Adrian Willaert: Ricercar a tre voci. Carolus Hacquart: Sonata prima, Pietro Locatelli: Sonata in D-duru, Georg Phil. Telemann: Trio-sonata za flavto, cembalo in generalbas v B-duru. — SREDA, 25. 3.: 14.15 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 26. 3.: 14.15 Poročila, objave. — Iz ljudstva za ljudstvo... Razgovor o velikonočnih običajih na Koroškem. — PETEK, 27. 3.: 14.15 Poročila, objave. — Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. — Novice, ki jih zbira Blaž Singer. — Človek, glej dejanje tvoje! Postne pesmi, ki jih bo pel selski mešani zbor pod vodstvom prof. Silva Miheliča. — SOBOTA, 28. 3.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. Voščila. — NEDELJA, 29. 3.: 7.30 „Kristus je vstal, Aleluja“... Slovesno velikonočno pridigo bo imel č. g. Maksimilijan Stindl, župnik na Brnci. Velikonočne pesmi bodo peli: Mešani zbor iz Škofije (vodi: Tone Umek); mešani zbor Državne realne gimnazije in gimnazije za Slovence v Celovcu (vodi: dr. Franc Cigan); Selski mešani zbor (vodi: prof. Silvo Mihelič). — PONEDELJEK, 30. 3.: 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Dela v marcu

● NA POLJU. Nadaljujemo s setvijo jarih žit in začnemo s setvijo krmnih mešan. Branamo in po potrebi valjamo ozimna žita. Skrbno se pripravimo za setev oljnih rastlin. Nabavimo si priznan semenski krompir ter ustrezna gnojila. Silimo rani krompir in tistega, ki je namenjen za pridelovanje semena. V toplejših krajih že sadimo krompir.

● V SADOVNJAKU. Nadaljujemo čiščenje in škropljenje sadnega drevja. Precepeljamo slabo in nerodovito sadno drevje. Sadimo mlada drevesca, ki jim pred tem pravilno obrežemo korenine in veje. Gnojimo staro sadno drevje v kolobarju pod krono. Nabavimo sredstva proti češnjevi muhi. Gnojimo nasade črnega ribeza.

● NA VRTU. Sejemo peteršilj, korenček, grah, čebulo, solato in špinačo. Sadimo grah, bob, čebulček, solato, česen. Grede z zimsko solato pognojimo s kompostom ali preperelim gnojem in gnojnico in jih okopljemo. Pognojimo in okopljemo nasade jagod.

MOTORNE VERIZNE ZAGE
(Motorkettensägen)
znamk Stihl, Jonsereds, Pioneer in Solo
naročite najceneje pri domači tvrdki

Johan Lomšek

TIHOJA 2, P. DOBRLA VES - Eberndorf
Telefon 04237 246

Ugodni plačilni pogoji — tudi na obroke.
— Priložnostni nakup že rabljenih žag.

Vsi „črni“ so kapitalisti

„Tudi vi ste eden tistih,“ je nekdo zabrusil v obraz svojemu poznanecu, kateremu je gledal iz žepa katoliški časopis. Prvi med njiju je bil dober obrtnik, drugi pa delavec v mestni tovarni.

„Vsi črni so kapitalisti, pa naj so bogati ali revni. Oni držijo z bogatimi, ki so si premoženje prigrlojufali na račun delavcev. Biti kapitalist pomeni, misliti kot kapitalisti...“ Tako ga je skušal uvrstiti med kapitaliste, ker je bil prepričan katoličan.

Mož-katoličan se je branil in protestiral, kako je mogoče poštene ljudi metati v kapitalistični koč samo zato, ker so verni. Toda mož-delavec je dokazoval: „Dobro, dokazal vam bom! Povem vam pa že vnaprej, da kapitaliste sovražim iz vse duše. Torej k stvari: Vi ste pogodbenik in imate v vašem podjetju delavce?“

„Da, imam svojo delavnico, v kateri delam sam s tremi pomočniki in enim vajencem. Moji delavci niso pri meni nikaki dnevničarji, marveč so moji družabniki.“

„Če vas prav razumem, so ti vaši družabniki nekaki solastniki v vašem podjetju, kar je zelo hvalevredno. Vendar pa ne morem razumeti, kako spravite v sklad vaša načela z vašim načinom dela?“

„Pravzaprav ne vem kaj razložiti, ker delam po katoliških načelih. Ta načela mi namreč branijo izkoriščati sodelavca. Tudi če bi imel najete delavce-dnevničarje, bi ne delal proti načelom, ker bi jim plačal, kar jim pripada. Ker pa je delavstvo danes v mnogih primerih brezvestno in se ne briga za rast podjetja — kar seveda z vso vneto podpira in podžiga prevratni komunizem v naših deželah — je velika težava, najti pravičen ključ za višino mezde. Da se tej težavi izognem, si enostavno zaslužek in eventualni dobiček sorazmerno razdelim. Tako smo torej jaz in moji pomočniki nekaki družabniki in soupravniki podjetja.“

Mož-delavec se je čudil in zmajeval z glavo, rekoč: „Potem pa slabo poznate vaša načela. Črni kapitalistični sistem je vendar tak, da gre svojo pot, brez ozira na levo ali desno, zato je od vseh sistemov najbolj neusmiljen, krut in krivičen.“

Pomilovalno ga je pogledal mož-katoličan. „Mislim, da kar dobro poznam katoliška načela, po katerih se ravnam. O sveta nevednost! Ali pa morda sadistična hudobija in slepo sovraštvo!“

Zares, nepoznanje katoliškega socialnega nauka je glavni vzrok, da so se oddaljile delavske množice od Kristusa. Usodna zmotna, nesrečna zabloda! Saj je Kristus prvi vrnil človeku dostojanstvo in dal delu čast. Prav tisti, ki so mu najbližji, so ga v množicah zapustili!

Pred leti je bilo veliko delavsko zborovanje v Nemčiji. Govorniki so obtoževali sodobno družbo in padle so tudi trde besede na račun vere in Cerkev. Pa je prosil

ZA MLADINO IN PROSVETO

Veličina kreposti

Kako je zasmehovano življenje po načelih kreposti. Ožigosano je z oznako starokopitnosti, zaostalosti. Vsa napredna družba je že davno izključila ljudi krepostnega življenja iz svoje srede. Ne trpi jih v bližini, ker so jim v neprestan opomin in obujanje vesti...

In vendar je bilo dano v vseh časih toliko priznanja krepostnemu življenju. Med njimi je krepost čistosti najvišje povzdignjena. Svetopisemski pisatelj vzklika: „O kako lep je čisti rod v svoji slavi, zakaj njegov spomin je neminljiv; pri Bogu je znan in pri ljudeh...“

Pa tudi poganski svet je tej kreposti da-

jal odlično mesto. Že pitagorejci so se učili: „Bog nima na zemlji primernejšega bivališča, kakor je v čisti duši.“ Slavni Seneka pa je dejal: „Čistost je največja dika človeka.“

Mladini pa je v skrbi svetoval Epiklet: „Ako se ti vzbude predstave kake sle, se čuvaj, da te ne prevzamejo. Spomni se, kaj bi potem: če se vdaš, se boš kasneje kesal in sam sebi očitke delal; če se pa premetaš, boš vesel in zadovoljen sam s seboj.“

V mladinski knjigi pa je zapisano: Čistost je odlična krepost, ki človeka dviga. Čiste oči več vidijo in lepše gledajo na svet...

Junakinja ljubezni

Nepremagljiva je ljubezen in zmožna je čudežnih dejanj, pa čeprav je spočeta v slabotnem dekliskem telesu. Neštetokrat se je že zgodilo, da je slabotno dekletko s svojo ljubeznijo izvršilo dejanje, s katerim je osramotilo moški svet.

V Združenih državah se je z izrednim junaštvom proslavila dvajsetletna Donna Waugh, uradnica v neki newyorški borzi. Za svoje junaško dejanje je prejela državno medaljo za „Rešitev življenja“. V Nagovoru ob podelitvi odlikovanja ji je bilo rečeno, da je „izvršila dejanje, kakršnega bi v podobnem položaju ne zmogel noben moški“.

Bilo pa je tako: Uradnica Donna je bila zaročena s pomorskim častnikom Johnom, s katerim se je nekega dne podala k morju, da bi se kopala. John je mirno plaval v vodi, Donna pa se je sprehajala ob obali. Nankrat sliši Donna klice na pomoč. Morje, kjer se je nahajal John je bilo krvavo porjavljeno, nedaleč od njega pa je plaval morsk pes, ki je hlatal s strašnimi čeljustmi proti Johnu. Dekle je takoj spoznalo, v kakšni nevarnosti je zaročenec.

Kaj naj stori človek v takem položaju? Saj je brezupno in vsako rešilno dejanje

za besedo mlad delavec ter s tolikim ognjem govoril o Kristusu - delavcu in njegovem socialnem evangeliju, da so poslušalci kar strmeli. Med drugim jim je zaklical: vi sovražite njega, ki vas ljubi, vas z vso božjo avtoriteto ščiti. Toda vi ga ne poznate!“ Pa so mu odgovorili: „Zares še nismo slišali tako o njem govoriti...“

ce kruha. Čari, čari!“ so ponavljali. „Tu nas ne čaka nič dobrega!“

Starešine so bili celo pripravljene pripisovati tem zvokom nekaj tajinstveni pomen. Toda nekateri so si tolačili to drugače in Sadoviski je rekel glasno nalašč, da bi ga slišal Müller.

„Mora se jim dobro goditi, ker se vesele.“ „Videli bomo, če bodo čez eno uro še prepevali!“ je rekel Müller, obrnivši se k svojemu štabu, in ukazal podvojiti ogenj.

Njegovo povelje se je izpolnilo prenglo. V naglici so pa dvignili topove previsoko, radi česar so začele krogle leteti čez. Nekatere so letele, ognjivši se cerkve in samostana, celo do nasproti ležečih švedskih nasipov; tam lomile podstavke, razmetavale koše in ubijale ljudi.

Minila je ura, dve. S cerkvenega stolpa se je še vedno razlegala svečanostna godba. Müller je stal z daljnogledom na pristavi. Gledal je dolgo.

Navzoči pa so opazili, da se mu je roka, s katero je držal daljnogled pri očeh, tresla čim dalje bolj. Naposled se je obrnil k navzočim in zakričal: „Streljajte samostanu sploh ne škodijo!“

Tu je starega vojaka pograbila neukrotljiva, besna jeza. Treščil je daljnogled na tla, da se je razletel na drobne kosce.

„Se zblaznim od te glasbe!“ je zavreščal. V tem trenutku je pridrljal k njemu de Fossis.

„Gospod general,“ je rekel, „podkopa ni mogoče napraviti. Pod plastjo zemlje leži skala. Tu bi bilo treba rudarjev.“

Müller je zaklel. Toda ni še dobro zaklel, ko je zopet prispel s čenstohovskega nasipa oficir, pozdravil po vojaško in javil:

pomeni samomor. In kaj naj pomaga slabotno dekletko? Morski pes je namreč nenasiten in ko začuti človeško kri, je neugnan.

In vendar Donna ni pomišljala in omahovala. Pognala se je v vodo in plavala Johnu na pomoč. Ta ji je klical: „Kaj vendar delaš? Pojdi proč, reši se!“, a dekletko se ni dalo odvrti. Z vso naglico je zgrabila Johna za vrat in hitela proti obrežju, grozotna žival pa jima je sledila. Uspelo ji je, da je Johna rešila na suho, toda ubogi John. Zival mu je iztrgala levo roko, kolki raztrgani, od nog pa je imel malo okostja. Dekle je hitelo do prvega telefona, da pokliče zdravniško pomoč, toda, ko se je vrnila z zdravnikom, je bil John že izkrvavel.

Za to veliko dejanje je Donna Waugh prejela najvišje odlikovanje in ameriška javnost jo v teh dneh proslavlja kot junakinjo ljubezni. Njeno dejanje opisujejo milijonski časopisi in mladini je Donna Waugh postala čudovit simbol. Saj združuje to plemenito dekletko v sebi nedosegljivo junaštvo, neomajno ljubezen in izredno spretnost.

In vendar priznavajo...

Čeprav so bili katoličani pred pol stoletjem še vse bolj zapostavljeni, kot je to danes, so vendar mnogi najuglednejši državniki, ki so bili izven katoliške skupnosti, glasno priznavali velike zasluge Cerkev in duhovnikov za kulturno rast Evrope.

Veliki državnik Raymond Poincare, ki je bil državni predsednik Francije med prvo svetovno vojno, je bil vnet pristaš bogotajca in naturalista Renana. Ob koncu svo-

„Največji top je razbit! Ali naj pošljemo po drugega v Lgoto?“

Ogenj je res nekoliko oslabil — trombe pa so igrale vedno bolj svečano.

Müller je odjezdil v svoj stan, ne da bi izpregovoril besedo. Toda povelja, da naj prenehajo z bitko, ni dal. Sklenil je obleganje utruditi. Saj je bilo gori v trdnjavi komaj dve sto ljudi posadke, on pa je imel vedno sveže vojake.

Nastopila je noč. Topovi so gmeli brez prestanka. Toda samostanski so živahno odgovarjali, še živahneje kakor podnevi, ker so jim švedski ognji kazali dober cilj. Večkrat se je pripetilo, da je iz teme prifrčala samostanska krogla kakor smrtni duh baš takrat, ko so vojaki sedli k ognju in h kotlu, visečemu nad njim. Ogenj se je razpršil v treske in iskre, vojaki pa so zbežali z nečloveškim krikom ali pa so iskali zavetja pri drugih tovariših ali blodili sredi noči ozebli, gladni, prestrašeni.

Okoli polnoči je ogenj v samostanu tako oživel, da niso mogli švedje ob svitu strellov niti prizgati ognjev. Zdelo se je, da govoré obleganci z glasom topov sloveče besede: „Hočete nas utruditi... Le poskusite, saj še sami izzivamo.“

Odbila je prva, odbila je druga ura. Začel je pršeti droban dež v obliki mrzle, a prozorne megle, ki se je mestoma izpreminjala v stebre, stolpe in mostove ter rdela od ognja.

Skozi te fantastične stebre in oboke pa je bilo včasih videti grozne zarise samostana, ki se je izpreminjal pred očmi; zdaj se je zdel višji, drugič navaden, nato se je videlo, da pada v prepad. Od nasipov pa do njegovega zidovca so se vlekli nekaki zlo-

jega življenja pa se je povrnil v okrilje Cerkev in postal veren.

Ob neki priliki je izjavil: „Kdor je bil toliko proticerkven kot jaz in mu je mogoče premeriti razvaline, v katere je pognala vojna fronsoski narod, mora priznati eno: le s sodelovanjem duhovnikov in katoličanov je možno vrniti Franciji, kar ji manjka — dušo.“

Podobno stališče je zavzemal znani predoditelj češkega naroda in ustanovitelj češko-slovaške države, znani svobodomislec Tomaž Masaryk. Kljub temu, da je v prvem desetletju po prvi svetovni vojni vodil češko svobodomiselstvo proč od Cerkev, je gojil do katoličanov veliko spoštovanje. Prav nič jim ni omejeval priporjene pravice. Rekel je celo: „Katoličani resnično pomagajo graditi domovino, zato bodo toliko pravic uživali, kolikor si jih bodo priborili.“

Iz filmskega sveta

NOVA ZVEZDA V FRANCJI

Francoski film se sicer ne more ponašati s posebnimi zvezdniki in zvezdnicami, vendar je Francija že dala dobre filmske igralce, posebno v minulem desetletju. Poleg velikih komikov se je odlikovala Brigitte Bardot. Zdi se pa, da je dobila vredno naslednico v 22-letni Michele Mercier, ki je v največjem lani izdelanem filmu „Angélique“ igrala glavno vlogo z izrednim uspehom.

Film prikazuje zgodbo neke Angele, ki je v 17. stoletju na francoskem dvoru igrala veliko vlogo. Zgodba je izšla v posebnem romanu, ki je danes najbolj čitan roman v Franciji.

LOLLOBRIGIDA — FOTOGRAF

Pred desetimi leti „najlepša ženska sveta“ se zadnje čase vedno bolj posveča fotografski umetnosti. Njene posnetke, ki baje niso slabi, prinašajo pariški ilustrirani listi.

KAKO JE Z BARVNO TELEVIZIJO V EVROPI?

V Ameriki že imajo barvno televizijo, ki pa še nikakor ni najboljša. Kakor poročajo, je bila v Londonu pred kratkim konferenca strokovnjakov za barvno televizijo in razpravljali so, kako bi bilo mogoče le-to uvesti tudi v Evropi. Predloženi so bili trije načrti ali sistemi, ameriški, nemški in francoski, s katerimi so izvajali poizkuse. Do končnega zaključka ni prišlo in razpravljanja se bodo nadaljevala pozneje na posebni konferenci na Dunaju.

Konference v Londonu se je udeležilo 19 držav in zastopniki mednarodnih združenj za televizijo. V splošnem je prevladovalo mnenje, da bo treba z barvno televizijo še počakati, da bodo strokovnjaki iznašli kaj bolj solidnega na tem področju. Tako se bomo v Evropi morali še nekaj časa zadovoljevati z navadno črno-belo televizijo.

vražji oboki in hodniki, ki sta jih ustvarjala megla in tema, in po teh hodnikih so letele krogle, noseče smrt. Včasih je postajalo vse ozračje nad samostanom jasno, kakor bi ga razsvetlil blisk. Takrat so se odražali zidovi, vzvišene stene in stolpi kaj jasno, potem so pa zopet ugasnili.

Vojaki so jeli gledati predse z groznim in praznovernim strahom. Tu pa tam je kdo dregnil svojega tovariša in šepetal: „Ali si videl? Samostan se pojavlja in izginja. To je nadčloveška moč!“

„Jaz sem videl še več,“ je govoril drugi: „Merili smo baš z onim topom, ki se je razpočil, ko je začela nenadoma vsa trdnjava skakati in trepetati, kakor bi jo kdo dvigal in nižal na vrvi. Potem pa meri na tako trdnjavo in zadeni!“

Po teh besedah je vrgel vojak ščetko za top in pristaval čez nekaj časa: „Tu nič ne dosežemo... Ne bomo vohali njihovega denarja... Brrr! Mrz je! Tam imaš lonček s smolo, prižgi, da si vsaj roke ogrejem!“

Eden izmed vojakov je začel prizigati smolo z žvepleno nitjo. Najprej je prižgal steno, potem pa ga je začel počasi potapljati.

„Ugasnite luč!“ je zagrmel častnik. Toda skoro istočasno je prišumela granata, potem se je razlegal krik, kratek, presunljiv in luč je ugasnila.

Noč je prinesla Svedom težke izgube. Padla je velika množica ljudi pri ognjih; po nekaterih mestih so se tako razpršili, da se nekateri polki, ki so bili zbegani, niso mogli pomiriti do jutra. Obleganci pa so streljali vedno bolj pogosto, kakor bi hoteli pokazati, da ne potrebujejo spanja.

Henrik Sienkiewicz:

12

OBLEGANJE

Jasne gore

V službi Najsvetejše

Zgodovinska slika iz švedsko-poljske vojne

A ni se vžgal niti se ni pogreznil v razvaline; nasprotno, sredi tega morja plamenov je začel prepevati kakor oni mladenič v ognjeni peči.

Zakaj ravnotako kakor včeraj se je oglašila s stolpa pesem s premlevanjem tromb. Ljudem, stoječim na zidovih in delujočim pri topovih, ki so mogli vsak hip misliti, da tam za njihovimi hrbti že vse gori in se vali v razvaline, je bila ta pesem kakor zdravilni balzam, zakaj dokazovala jim je, da stojita cerkev in samostan še vedno in trdno, da plamen še ni premagal človeškega napora. Odtod je prišlo v navado, da so si s podobno harmonijo lajšali gorje obleganja in odganjali krik surovega vojaštva od ženskih ušes.

Toda tudi v švedskem taboru sta ta pesem in glasba napravila velik vtis. Vojaki na nasipih so jo najprej poslušali z občudovanjem potem pa s praznovernim strahom.

„Kaj je to?“ so govorili med seboj. „Vrgli smo na ta kurnik toliko železa in ognja, da bi že marsikatera trdnjava zletela s pepelom in dimom v zrak, oni pa radostno prepevajo... Kaj je to?“

„Čari!“ so odgovarjali drugi.

„Krogle se ne prijemajo sten. S streh se kotalijo granate, kakor bi metal gori hleb-

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

MATEVZ RAINER:

(20)

MOJI SPOMINI

Tudi mojemu sošolcu Florijanu Čajniku, ki smo ga imenovali „pek“ sem pustil poslati enake ponudbe in sicer pod naslovom „Großbäckerei“ in Latschach, in tudi ni bil zaradi tega hud. Kaj vse si človek v mladostni razposajenosti izmislil. Pa le dobro, da ni imel pri tem kdo kakšno škodo. Nasprotno, le počaščena sta bila. Ljudje so se iz srca smejali. Samo tvrdka je imela nekaj več stroškov, kar pa ne pride v poštev.

Od leta 1919 sem bil tajnik naše občine. Tedaj je morala imeti občina vse vojaške obveznike v razvidu. Posebej pa so vodili še tajni mobilizacijski akt. Tam je bilo za- beleženo, kdo bo opravljal v slučaju vojne razna dela. V tem aktu so zahtevali tudi imenovanje oseb za vožnjo s konji „Koppelnknechte“. Te osebe so morale biti čisto oproščene vojaške dolžnosti. Za take sem napisal tudi Košatovega Tina, Florijana Čajnika, Tičaja, Jeliča in še nekaj takih generalov. Ko je izbruhnila 27. septembra 1914 nepričakovano vojna, so bili ti označeni „Koppelnknechte“ takoj vpoklicani. Župan Šaler je imel radi teh „kuntov“ strah, da bi ne dobil kako pod nos s strani vojaške komande, ter mi pravi: „Tu imaš sedaj ti tvoje norčije“. Pa tudi ti možje so ubogali prav dobro, ko so bili v cesarsko-kraljevski vojaški uniformi. Doma jih tudi niso posebno pogrešali te reveže-brezdomce. Bili so pač vsi ti več ali manj zgubljeni ovčice, a nobeni ničvredneži.

Tina — strojevodja

Ko se je našemu Tinu — sedaj generalu Nogiju — noga že precej zacelila, je dobil zaposlitev pri železnici leta 1921 v Beljaku. Tam je opravljal razna dela. Med tem je čistil tudi vagone in stroje. Ko je nekoč čistil lokomotivo, v kateri je še gorelo, začne Tina v svoji radovednosti premikati vijake in razne naprave. Ko nekaj časa tako premika in „navija“, se začne stroj pomikati naprej, sprva počasi, potem pa vedno hitreje proti zapadu to je proti Toplicam, Brnci in proti Podkloštru. Kakšno razburjenje je bilo na postaji v Beljaku, od koder so telefonirali in dajali znamenja imenovanim postajam, da napravijo „prosto“ pot stroju, si lahko mislite. Tina je pa stal na lokomotivi in premikal naprave, da bi stroj ustavil, a ni šlo. Šele pred Podkloštom, ko je zmanjkalo goriva, je lokomotiva obstala. Le to je bilo dobro, da je bil med vožnjo tir prazen, drugače bi se lahko zgodila največja nesreča.

Za to junaško delo je bil naš Tina samoumnevno kaznovan in takoj odpuščen iz

službe. Ko smo ga pozneje vprašali zakaj in kako je to naredil, je rekel: „Bolj sem navijal in premikal te železne garrre, bolj so letele!“

Sedaj je zgubil Tina dobro in stalno službo. Dobil je tu in tam kako priložnostno delo. Tudi doma ni bilo pravega reda, zato je začel, ko se je vračal z dela, v gostilnah popivati. Večkrat je zmanjkalo drobiža za glažek žganja in je začel druge nagovarjati, da bi mu kaj plačali. Muhasti Mežnarjev Jurij in Pohernikov Hanzej pa sta ga nagovarjala: „Pij na up in naredi dolg! Dolg ni noben zajec, da bi ušel“. „Saj mi gostilničar ne da več brez denarja,“ odvrne na to Tina.

Ko je večkrat tako postajal po gostilnah, se mu je tudi pripetilo, da je domov grede kje na prostem obležal. Pri tem se je prehladil in težko zbolel. Zapeljali so ga v bolnico v Celovec, kjer je revež po daljši težki bolezni umrl.

Dragi bravec! Vidiš, kaj vse se pripeti človeku v življenju. Prej je bil naš Tina, dobro vzgojen, vsestransko čislani, potem je postal zaradi nesreče velik revež.

Tičej Jelič — Ravfenk

Po plebiscitu, ki je odločil, da so naši kraji ostali pri Avstriji, niso imeli tisti, ki so glasovali proti, veselih časov. Ti Slovenci so bili brez vsake opore in bili kot brezpravna raja. Bili so pogosto ozmerjani, opljuvani, oklofutani in tepeni. To so delale osebe pod krinko „Heimattreue“. Kako je bilo s to krinko „Heimattreue“ smo videli leta

1938, ko so bile te osebe za priključitev Avstrije k Nemčiji. Takih nekulturnih dejanj se je pa vendar marsikateri sramoval, da bi to delo sam izvršil, zato so pa najeli druge. Tičej Jelič je bil pa zmirom rad pripravljen proti plačilu nekaj glažkov izvršiti tak posel. Posebno rad je zmerjal, ko je šel v mraku po cesti iz Vrbe pri Schleicherju. Po cele ure je hodil tam gor in dol ter vpil: „Čuš, Srbi, horuk čez Karavanke, mi Heimattreue“ itd. Vsi sosedje so se zgražali nad tem ravnanjem, ko naš vsestransko čislani Schleicher ni imel mira. Vse svarilo ni pomagalo.

Naš tedaj dvajsetletni Černicov Noldej pa pravi, jaz bom pa že ozdravel Tičaja. Res, vrezal je brezovo šibo, se postavil za grm blizu Schleicherjeve gostilne, ko je slišal vpitje že prihajajočega Tičaja. Ko Tičej gre po potu mimo grma in zmerja Schleicherja, skoči Noldej izza grma, začne z brezovo palico udarjati ali bolje rečeno šapati po do kolen golih Tičejevih nogah. Tičejju je vzelo to nepričakovano šapanje sapa, začel po potu teči, tako, kakor so ga noge nesle. „U juj, as, as in prosim ne bom več zmerjal, so bile zadnje njegove besede in od tedaj je imel Schleicher in vsi Slovenci pokoj.“

Tičej je bil ozdravljen.

Fajnik Martin, pd. Pobrežnjakov Tine

Do sedaj sem poročal o treh fantih, ki so gnani od viharjev razburkanega življenja, prišli na stranpota in popivanja in se tako pogubili.

Sedaj pa hočem povedati nekaj o fantu-možičku, ki je celo svoje življenje — dočkal je 80 let — kljub burjam, težkočam in

Mamka in njen kužek

Nedeljski zvon v mestu je vabil meščane in podeželane k maši. Verniki so prihajali od vseh strani v mesto. Po kolodvorski ulici se je prizibala priletna mamka (bila je nekoč gorjanka) in za roko je vodila kakih 8 let staro deklico. Za njima je priteknel lep dolgoplak kužek. Mamka ga je podila nazaj, a kužek ni ubogal; ko je stekel nazaj, se obrnil in spet prehitel mamko z otrokom. Tako je morala ta gorjanka neštetočrat ponoviti „zmerjanje“, pa po nemško: „Du pverpfl... Hund, west ham gehn! Du Luder Du...!“ itd.

Čudili smo se, ko je psička podila s tako „nemško ihto“ in smo se psičku smejali, ker ni hotel nemško razumeti, čeprav pri nas z otroki in psički le nemško govorijo... čudno...

Psovke so na psička letele, dokler nismo prispeli v mesto do „Brunngasse“ — (ime- novala se je nekoč tudi Brunzgasse, ker je imela ob neki hiši visoke planke, ki so služile za vse slučaje v potrebah mimoido- čih) — tedaj se je mamka napotila po tisti „gasi“ proti cerkvi, z njo pa deklica, za njima psiček...

Ko smo se oddaljili nekaj korakov za vogal — smo še razločno čuli: „Štu frda... i p's — še v cirkov bo šov z noma — marš zot, ti mrcina kumota...!“

Torej gorjanska mamka še ni popolnoma pozabila domače govore; spomnila se je je pa še le tedaj, ko je mislila, da je več nismo videli in ne čuli.

O, kako klaverno je to ravnanje človeka brez ponosa! Zakaj tajiti domačo govorico? Saj nismo hlapci. M.

(Dalje prihodnjič)

Jutrnanja zarja je osvetila na obzidju blede, zaspane, a od vročice oživiljene obraze. O. Kordecki je ležal vso noč na obrazu v cerkvi. Komaj se je zasvetilo, se je pojavil na obzidju in njegov blagi glas se je razlegel pri topovih na nasipih, okoli vrat: „Bog nam je poslal dan, otroci... Blagoslovljena bodi njegova svetloba! Niti v cerkvi niti v poslopjih ni nobene škode... Ogenj je pogašen, življenja ni izgubil nihče. Gospod Mesinski! Ognjena krogla je padla pod zibelko tvojega otroka in ugasila, ne da bi mu naredila škodo. Zahvali najsvetejšo Devico in oddolži se ji!“

„Slavljeno bodi Njeno ime!“ je odgovoril Mosinski, služim ji, kolikor morem.“

Prior je šel dalje.

Ze se je popolnoma zdanilo, ko se je ustavil pri Čarneckem in Kmiticu. Kmitica ni našel, ker je bil šel na drugo stran gledat stojalo, katero je švedska krogla nekoliko poškodovala. Duhovnik je takoj vprašal: „Kje je Babinič? Ali spi?“

„Jaz naj bi spal v taki noči!“ je odgovoril gospod Andrej, plezaje na zid. „Saj bi ne imel vesti! Bolje je, da čujem v službi najsvetejšo Devico.“

„Bolje, bolje, zvesti služabnik!“ je odgovoril o. Kordecki.

Toda gospod Andrej je zapazil v tem hipu v daljavi brlečo švedsko lučko in takoj zavpil: „Ogenj tam, ogenj! Naravnaj! Viš! Vanje, v te pasje brate!“

Nasmehnil se je o. Kordecki kakor arhan- gel, videč tako gorečnost, in se vrnil v samostan, da pošlje utrujenim vojakom pivne juhe, obeljene z okusnimi koščki sira.

In nekake pol ure pozneje so se pojavile

ženske, duhovniki in cerkveni reveži s ka- dečimi se lonci in vrči.

Vojaki so hlastno segli po njih in kmalu se je slišalo vzdolž vsega obzidja slatno srebanje. Hvalili so ta napitek, govoreč: „Ne godi se nam nikaka krivica v službi najsvetejšo Devico! Hrana je izborna!“

„Slabše je švedom!“ so govorili drugi, „slabo so kuhali svojo hrano to noč, še slabše jim bo nocoj!“

„Dovolj imajo, pasja vera! Gotovo bodo privoščili sebi in nam počitek. Saj so jim morali sedaj tudi topiči ohripeti od neprestanega kihanja.“

A vojaki so se motili, zakaj dan ni imel prinesiti počitka.

Ko so zjutraj prihajali oficirji z raporti in javili Müllerju, da nočno streljanje ni imelo nobenega uspeha, nasprotno, da je njim samim prineslo znatno zgubo pri ljudeh, se je general zavzel in ukazal nadaljevati ogenj.

„Naposled se vendar utrudijo!“ je rekel knezu Heskemu.

„Smodnika smo neizmerno potrošili!“ je odgovoril oni oficir.

„Mar ga oni niso?“

„Oni morajo imeti neizčrpno zalogo so- litra in žvepla, a oglja jim mi sami pripra- vimo, če se nam posreči, da zažgemo vsaj eno poslopje. Ponoči sem jezdil k obzidju in navzlic gromu sem razločno slišal mlin, ki more biti edino mlin za smodnik.“

„Velel bom do sončnega zahoda streljati tako močno kakor včeraj. Ponoči bomo počivali. Videli bomo, če ne pošljejo poslan- cev.“

„Vaše visokorodje vé, da so poslali k Wit- tembergu?“

UMETNIK

O najbolj dragoceni moj zaklad,
ti — moja misel vroča, gibka, živa,
iskreča se, hiteča in igriva, —
ki so hotela, da sem bil nomad,

v prepadih duš in src zorečih pašah,
v pomladnih dvomih in gorja ozarah,
v ljubeznih, ognjih in strasti soparah,
v iskanj gozdovih, v upa zlatih čašah, —

ti, ki srce si duhu, srcu duh,
ti moj najljubši, zreli, mladi kruh,
ki v meni celiš in povzročaš rane,

ki dvigaš me in me gradiš in režeš
in spet vsa dobra me v celoto vežeš:
nikdar se ne nasitim tvoje hrane!

Mitja Šarabon

pomanjkanju šel ravno pot, ter ostal zvest Bogu in našim običajem. To je bil naš Pobrežnjakov Tine.

Naš Tine se je pisal Fajnik Martin se je rodil kakor je zapisano v rojstni in krstni knjigi v Št. Ilju, dne 12. novembra 1832 kot deseti zakonski otrok pri Maticu v Pulpa- čah. V tem lepem številu je bilo 9 fantov in 1 deklica. Ko je Tine dorastel, se je žalo- stil in ga je bolelo, da je bila v družini vmes ena deklica. Ko bi bilo nas deset samih pobov, bi bil jaz pravi desetnik. Take- mu so dani razni darovi kakor dar modro- sti, dar prerokovanja, dar znanosti i. dr.

Tine je bil majhen možiček, je bil komaj 1 meter in pol visok, obrit, kakor je bilo tedaj v modi. Starost in ves čas napornega dela sta mu malo skrivila hrbet. Bil je prikupljivega obraza. Živel je naš Tine zelo preprosto. Za zajtrk je imel navadno želo- dovo kavo. Zeloda je nabral vsako jesen kakih 10 kg, kar je zadostovalo za celo leto. Zraven je imel ajdove žgance, sirko- vih ni posebno maral, rekel je, da ga sir- kova mešta po grlu praska. Za južino v večerjo, ki je bila ob enem, si je skuhal fi- žol, ječmen, jegličice včasih tudi kaj svinj- skega. Kupil je namreč vsako zimo pitane- ga zaklanega prašiča. Tega meso je osolil, posušil, kar je imel potem za celo leto. Ker je ljubil posebno mastno meso in zabeljeno, si je privoščil včasih na mastno južino kak glažek za morebitne metulje. Pa saj je bil Tine že od doma navajen varčevati. Starši so morali deset žلودcev nasititi, in se jim ni moglo dati posebnih dobrot. To tudi ne bi mogla mala Maticova kmetija dati. Naš Tine torej ni bil izbircen.

(Dalje prihodnjič)

„Vem, tudi jaz pošljem k njemu po naj- večje topove. Ako ne bo mogoče jih pre- strašiti ali pa zanetiti v samostanu požar, bomo morali prebiti obzidje.“

„Ali vaše visokorodje pričakuje, da feld- maršal oblegan je pohvali?“

„Feldmaršal je vedel o moji nameri in ni rekel nič,“ je odgovoril ostro Müller. „Če pa me bodo tu neuspehi še nadalje prega- njali, tedaj se bo gospod feldmaršal zganil ter me ne bo pohvalil, marveč bo skušal zvaliti vso krivdo name. Prejasni kralj bo dal prav njemu, to vem. Dokaj sem že pre- trpel od zagrizenega gospoda feldmaršala.“

„O tem, da bo zvalil krivdo na vaše bla- gorodje, ne dvomim, zlasti če se pokaže, da ima Sadovski prav.“

„Kaj prav? Sadovski govori za te menihe, kakor bi ga oni plačevali za to! Kaj pravi?“

„Pravi, da bodo ti strelji odmevali po vsej deželi od Baltiškega morja do Karpatov.“

„Naj prejasni kralj ukaže v tem primeru potegniti kožo z Vreščoviča in jaz jo poš- ljem kot zaobljubo v ta samostan, zakaj on je nasvetoval to obleganje.“

Tu se je Müller zgrabil za glavo.

Toda treba je končati s silo. Zdi se mi, tako mi nekaj pravi, da pošljejo koga po- noči, da se pogodimo. Medtem pa ognja in ognja!“

Minil je torej dan, ki je bil podoben več- rajšnjemu, poln groma, dima in plamenov. Še prav mnogo takih je imelo priti na Jasno goru. Toda branilci so gasili požar in stre- ljali z istim junaštvom. Polovica vojakov je šla počivati, druga polovica je bila na ob- zidju pri topovih.

Ljudje so se nekako privadili nepresta- nemu gromu, zlasti ko so se prepričali, da

ni veliko škode. Manj izkušene je krepila vera, toda bili so med njimi tudi stari vo- jakji, ki so vojno poznali in izvrševali služ- bo kakor kako rokodelstvo. Ti so dajali to- lažbo kmetom.

Kmitic je zvečer stal na obzidju in v gla- vo mu je šinila misel, da bi z nekaj vojakji šel iz trdnjave in napadel Švede. Pogle- dal je na švedske nasipe. Bila je že noč. Na nasipih je vladala že eno uro popolna ti- šina. Utrujeni vojaki so najbrž spali pri to- povih.

Za dva topovska strela daleč se je svetli- kalo nekoliko ognjev, toda pri samih nasi- pih je vladala globoka tema.

„Kaj takega si ne morejo niti misliti,“ je zašepetal sam pri sebi.

In napotil se je naravnost h gospodu Čarneckemu, ki je sedeč na lafeti prebiral rožni venec in prekladal eno nogo na dru- go, ker ga je zeblo.

„Hladno je,“ je rekel, uzrši Kmitica, „in glava me teži od groma teh dveh dni in ene noči. V ušesih mi venomer zvonijo.“

„Komu bi ne zvonilo od takega šundra. Toda danes bomo imeli počitek. Tam so dobro zaspali. Mogli bi jih zajeti kakor me- dveda v brlogu; ne vem, če bi jih celo puške mogle prebuditi...“

„O!“ je rekel Čarnecki ter dvignil glavo, „kaj premišljuješ?“

„Mislim o Zbarazu, kjer so obleganci z iz- padi zadali razbojništvu marsikateri hud poraz.“

„A ti misliš na kri še ponoči kakor volk.“

„Za Boga živega in njegove rane, napra- vimo izpad! Ljudi posekamo, topove zabi- jemo z železom. Oni tam se ničesar ne na- dejajo.“

Filmska ocena

St. Jakob v Rožu. — Sobota, 21. 3.: Maciste, der Sohn des Herkules (IV). — Tokrat obvaruje Maciste kraljico in njenega otroka pred smrtjo, ker ubije nekega ciklopa. Brutalen italijanski monsterski film. Za odrasle! — Nedelja, 22. 3.: Der verkaufte Großvater (IIa). — Prijeten film s Hans Moserjem v smešni vlogi. Za vsakogar! — Sreda, 25. 3.: Desperados (IV). — povprečen pustolovski film iz divjega zapada. Za odrasle s premislekom!

Bistrica v Rožu. — Sobota, 21. 3.: Der Jäger von Roteck (IV). — Preprost domovinski film po znanim načinu. Za odrasle s premislekom! — Nedelja, 22. 3.: Antea-Geisel Roms (IV). — Brutalen pustolovski film o hčerki nekega poglavarja barbarov, ki pride v bojih z Rimljani v njih sužnost. Za odrasle s premislekom! — Sreda, 23. 3.: Der Tiger (IVa). — V ospredju je policijska drama. Za odrasle z resnim premislekom!

Borovlje. — Sobota, 21. 3.: Die Rache des Texaners (III+). — Neki kavboj se hoče za svojo krivico maščevati, toda ko ima priliko, se premaga. Za odrasle in zrejšo mladino — Nedelja, 22. 3.: Die Dreigroschenoper (IVa). — Film po znanem odrskem delu Berta Brechta in Kurta Weilla. Dolgočasen film. Za odrasle z resnim premislekom! — Torek, 24. 3.: Heisser Westen (IVb). — Slab in brezokusen film iz divjega zapada. Za odrasle z resnim premislekom. — Četrtek, 26. 3.: Das Wunder des Malachias (IV)! — Akcija „Dober bilm!“ Film skuša podati današnjemu človeku svojo zrcalno sliko; svetopisemska vsebina. Za zrejšje ljudi!

Dobrla ves. — Sobota, 21. in nedelja, 22. 3.: Heimweh nach dem Silberwald (II). — Neki Indijec, ki ga nihče ne razume in katerega okolica zaradi svojega pokolenja sovraži, najde šele v gozdovih neke danske vasi mir in svojo drugo domovino. — Film vsem toplo priporočamo! — Sreda, 25. marca: Terror der Tongs (IVa). — Primitiven in brezokusen kriminalni film, ki je poln neverjetnosti. — Za odrasle s premislekom

Daruj za tiskovni sklad!

PFÄFF
KUNDENDIENST
Rabljeni šivalni stroji z okroglim čolnikom v veliki izbiri na zalogi

- 5 let jamstva
- lastna popravilnica

PFÄFF-strokovna trgovina
Josef MONDRE
Klagenfurt - Celovec,
10.-Oktober-Straße 22,
(Nasproti Prechtl kina)

POZOR! POZOR!
Spomladanski plašči
vseh vrst za odrasle in otroke samo v strokovni trgovini **V. TARMANN**
Klagenfurt, Völkermarkterstraße 16
telefon. 52-76

STADLER Möbel

- GUT
- BESSER
- AM BESTEN
- PREISWERT
- BILLIG
- AM BILLIGSTEN

DAS FÜHRENDE EINRICHTUNGSHAUS
Klagenfurt . Theatergasse

Frohe Ostern

- Bluze z vezeninami, bele, NON-IRON 48.— **42.-**
- Modne bluze, bele, kratke, z vstavljenimi rokavi, iz luknjičastega perlonu iz poplina „QUIKOTON“ 78.— **114.-**
- Čedna krila iz terilena, enobarvna in vzorčasta 250.— 146.— **109.-**
- Prikupne obleke, eno- in dvodelne, iz volnenega blaga in terilena 430.— 399.— **275.-**
- Damski plašči, iz terilena, diolena in balonskega blaga, v mnogih modnih barvah 553.— 498.— **315.-**

Dekliške in deške obleke v bogati izbiri!

- Modne obleke, prvovrsten kroj 1.090.— 990.— **680.-**
- Športni suknjiči in jopiči za oddih, elegantni v obliki in kroju 598.— 480.— 398.— **298.-**
- Hlače, zavihane in nezavihane 390.— 350.— 298.— 198.— **149.-**
- Plašči za gospode, iz terilena, trevire ali balonskega blaga 698.— 598.— 478.— **398.-**
- Kombineže iz perlonu, s čipkastim našivom, v raznih barvah 42.— **34.50**
- vzorčaste, ljubke čipke iz perlonu 75.— **56.-**
- Perlon-nogavice, brez šiva, I. vrste, v modnih barvah 16.50 12.50 **9.80**
- Damske jopice, čista volna, v mnogih modnih barvah **119.-**

Velika izbira ženskih, moških in otroških teviljev!

- Modne srajce, bele, iz 1a NON-IRON poplina, v darilnem kartonu 93.— **85.-**
- Srajce iz luknjičastega perlonu in sintetika, lahko pralne, likanje nepotrebno, bele 139.— **98.-**
- barvaste, vzorčaste **109.-**
- Srajce „QUIKOTON“, bele, likanje nepotrebno, neobčutljive za prekuhanje, v darilnem kartonu **149.-**

Na željo ugodni plačilni obroki s pomočjo „Gara-Kundenkredit“!

GÖC KAUFHAUS Forum
Klagenfurt, Bahnhofstrasse 37

Televizijske aparate in radijske aparate vseh znamk

PODJUNSKA TRGOVSKA DRUŽBA
Bratje RUTAR & Co.
Dobrla ves-Eberndorf tel. 04236-281

Radiohaus KERN
Klagenfurt, Burggasse
Ugodna plačila na obroke

MALI OGLASI
Več veselja ob pletenju imate s Passap-pletilnim aparatom, ki ga dobite pri WOLL- und STRICKBAR, Klagenfurt-Celovec (nasproti kapucinske cerkve).
Dobno ohranjen traktor Steyr 80 A s kosilnico in oralom, proda Edvard Goltnig, Tinje-Tainach, bivša Kmetijska šola.
Sami pletite — volno kupite! Nove vrste in nove barve dobite v WOLL- u. STRICKBAR, Klagenfurt-Celovec (nasproti kapucinske cerkve).

Vežna vrata, dvokrilna, 214x135 cm, iz macesna, lična izdelava, skoraj nova, ugodno prodamo. Ravno tako tudi glinaste peči, razne velikosti. Poizve se pri upravi Mohorjeve hiše, Celovec-Klagenfurt, Viktringer Ring 26.

Otroške oblekice iz trevire, velikost številka 45, za 235.— šil. in mnogo lepih daril lahko izberejo botri v trgovini SÄTTLER, Klagenfurt-Celovec, Heuplatz.

Kupujte pri tvedkah, ki oglašujejo v našem listu!

Nainovejše kmetijske stroje, štedilnike, pralne stroje, gospodinjske potreščine
ugodno in na obroke pri
HANS WERNIG
KLAGENFURT, Paulitschgasse (Prosenhof)

Blago za poletne obleke, posteljno perilo
Velika izbira zelo ugodne cene
L. Maurer
Klagenfurt Alter Platz 35

Tudi otroci ljubijo lepe obleke! Mamica jih najde v veliki izbiri v otroški trgovini
H. THOMASSER
Villach Widmannngasse 33
Istotam dobite košare za dojenčke z vso opremo, stotine otroških vozičkov in posteljic